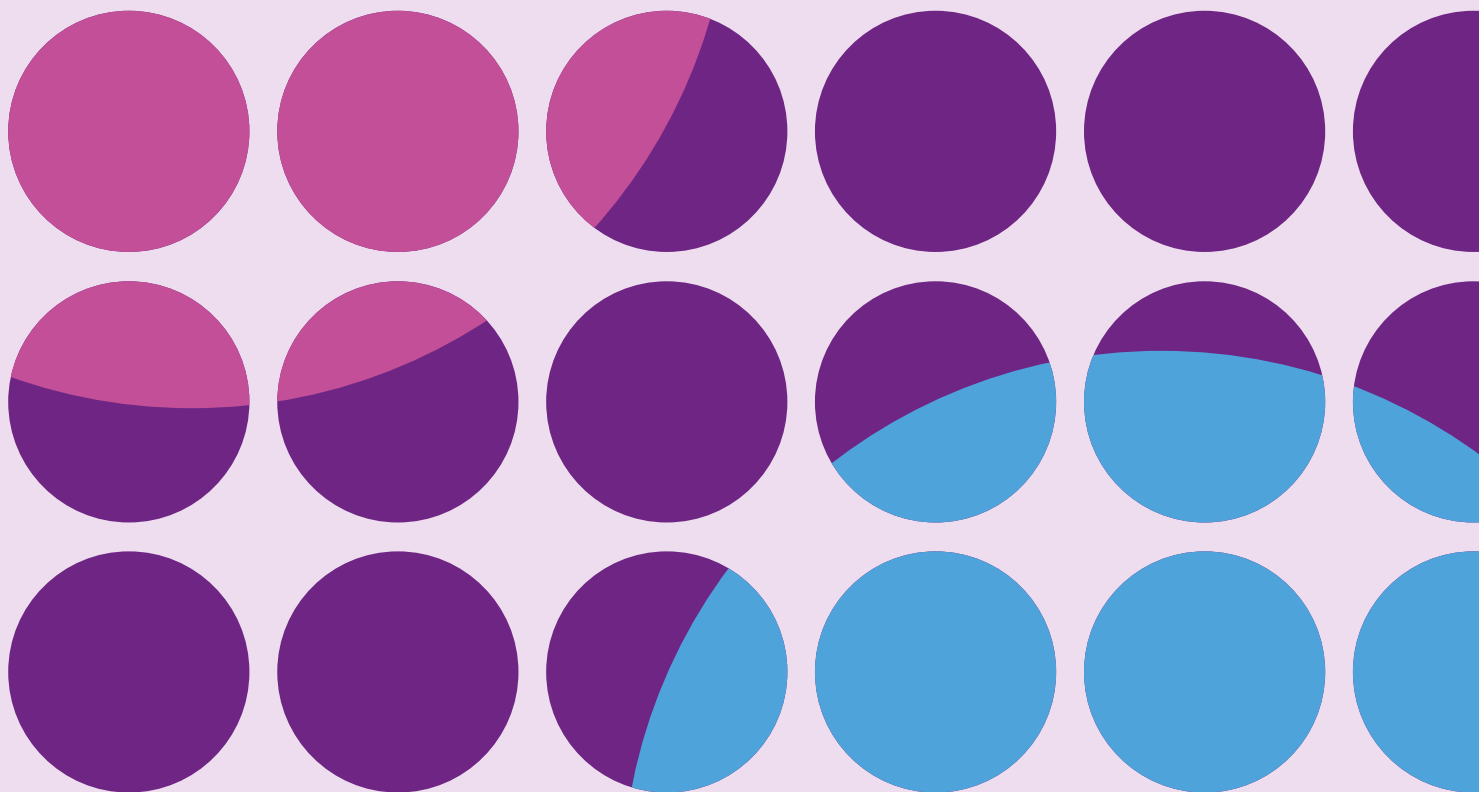

Rheoleiddio cyffyrddiad cywir

Ynglŷn â'r Awdurdod Safonau Proffesiynol

Yr Awdurdod Safonau Proffesiynol ar gyfer Iechyd a Gofal Cymdeithasol (yr Awdurdod) yw corff goruchwyllo'r Deyrnas Unedig ar gyfer rheoleiddio pobl sy'n gweithio mewn iechyd a gofal cymdeithasol.

Mae ein cylch gwaith statudol, annibyniaeth ac arbenigedd yn sail i'n hymrwymiad i ddiogelwch cleifion a defnyddwyr gwasanaeth, ac i amddiffyn y cyhoedd.

Mae 10 sefydliad sy'n rheoleiddio gweithwyr iechyd proffesiynol yn y Deyrnas Unedig a gweithwyr cymdeithasol yn Lloegr yn ôl y gyfraith. Rydym yn archwilio eu perfformiad ac yn adolygu eu penderfyniadau ar addasrwydd ymarferwyr i ymarfer. Rydym hefyd yn achredu ac yn gosod safonau ar gyfer sefydliadau sy'n cadw cofrestrau o ymarferwyr iechyd a gofal nad ydynt wedi'u rheoleiddio gan y gyfraith.

Rydym yn cydweithio â'r holl sefydliadau hyn i wella safonau.

Rydym yn rhannu arfer da, gwybodaeth a'n harbenigedd rheoleiddio cyffyrddiad cywir. Rydym hefyd yn cynnal ac yn hyrwyddo ymchwil ar reoleiddio. Rydym yn monitro datblygiadau polisi yn y Deyrnas Unedig ac yn rhyngwladol, gan roi arweiniad i lywodraethau a rhanddeiliaid. Trwy ein hymgyngghori yn y Deyrnas Unedig ac yn rhyngwladol, rydym yn rhannu ein harbenigedd ac yn ehangu ein mewnwelediadau rheoleiddiol.

Mae ein gwerthoedd craidd o gywirdeb, tryloywder, parch, tegwch, a gwaith tîm, yn arwain ein gwaith. Rydym yn atebol i Senedd y Deyrnas Unedig. Ceir rhagor o wybodaeth am ein gweithgareddau a dull o weithredu ar www.professionalstandards.org.uk

Cynnwys

Cyflwyniad 5

Crynodeb 6

1. Cyflwyniad 8

Beth yw rheoleiddio cyffyrddiad cywir? 10

2. Beth yw rheoleiddio? 11

3. Beth yw niwed? 12

4. Beth yw rheoleiddio cyffyrddiad cywir? 13

5. Beth yw chwe egwyddor rheoleiddio cyffyrddiad cywir? 16

6. Ar gyfer pwy mae rheoleiddio cyffyrddiad cywir? 17

Risgiau a manteision 18

7. Risgiau a manteision rheoleiddio ar sail risg 19

8. Sicrhau cydbwysedd 22

Rheoleiddio cyffyrddiad cywir yn ymarferol 24

9. Rheoleiddio cyffyrddiad cywir yn ymarferol: yr wyth elfen a'r goeden gwneud penderfyniadau 25

10. Ffyrdd o weithio 34

11. Cyd-fynd ag egwyddorion a blaenoriaethau rheoleiddio eraill 44

12. Cymhwyso rheoleiddio cyffyrddiad cywir 48

Casgliadau 50

13. Casgliadau 51

Cyflwyniad

- ➔ Crynodeb
- ➔ Blwch 1: Beth mae rheoleiddio cyffyrddiad cywir yn ei gynnig i'r cyhoedd?
- ➔ 1. Cyflwyniad
- ➔ Blwch 2: Pam diweddarau rheoleiddio cyffyrddiad cywir nawr?

Crynodeb

Rheoleiddio cyffyrddiad cywir yw'r dull a ddefnyddiwn yn ein gwaith, ac rydym yn annog eraill i'w fabwysiadu hefyd.

Mae'n cynnwys asesu lefel y risg o niwed i'r cyhoedd a phenderfynu ar yr ymateb mwyaf cymesur ac effeithiol i liniaru'r risg honno – boed hynny drwy reoleiddio neu ddulliau eraill.

Mae rheoleiddio cyffyrddiad cywir yn ymwneud â gwneud digon i liniaru risg i lefel dderbyniol a dim mwy. Gan gydnabod nad oes y fath beth â risg sero, mae angen i reolyddion bennu'r lefel briodol o reoli risg yn eu meysydd cyfrifoldeb a gwneud digon yn unig i'w chyflawni. Dylai hyn fod yn seiliedig ar y dystiolaeth orau sydd ar gael. Dim ond pan na all systemau eraill sy'n agosach at risg ei reoli'n effeithiol y dylent ymyrryd.

Mae angen i reolyddion fod yn glir ac yn dryloyw ynghylch sut y maent wedi penderfynu beth yw lefel y risg y gallir ei goddef mewn unrhyw sefyllfa. Dylent ddangos sut y byddai rheoleiddio y tu hwnt i'r lefel honno yn arwain at ganlyniadau eraill,

annymunol. Gallai'r rhain gynnwys cyfyngu ar fynediad at wasanaethau, atal arloesedd a thwff, gwastraffu adnoddau neu greu beichiau diangen ar y rhai a reoleiddir.

Mae rheoleiddio felly ar gyfer risgiau o niwed sylweddol heb eu rheoli na ellir eu datrys yn lleol ac y gallir eu cyflawni yn unol ag egwyddorion rheoleiddio da.

Ym Mluch 1 rydym yn nodi beth mae rheoleiddio cyffyrddiad cywir yn ei gynnig i'r cyhoedd.

Blwch 1: Beth mae rheoleiddio cyffyrddiad cywir yn ei gynnig i'r cyhoedd?

Lle mae rheoleiddio cyffyrddiad cywir yn cael ei ymarfer, gall y cyhoedd ddisgwyl:

bydd rheolyddion yn sicrhau bod buddiannau'r cyhoedd yn ganolog i bob polisi a phenderfyniad

bydd rheolyddion yn cynnwys y cyhoedd mewn polisiâu a gwneud penderfyniadau

bydd rheolyddion yn glir ynghylch sut y maent yn gwneud eu penderfyniadau

bydd rheolyddion yn glir ynghylch pa risgiau y maent yn eu rheoli a sut

bydd rheolyddion yn glir ynghylch y dystiolaeth y maent yn seilio eu penderfyniadau arni, ac yn agored i dystiolaeth newydd a allai newid eu hymagwedd

bydd rheolyddion yn cefnogi arloesedd a thwf drwy nodi sut y dylid rheoli'r risgiau dan sylw

Rhagor o wybodaeth

Darllenwch drwy ragor o adnoddau yn egluro egwyddorion sylfaenol rheoleiddio cyffyrddiad cywir www.professionalstandards.org.uk/improving-regulation/right-touch-regulation

1. Cyflwyniad

Mae'r fersiwn newydd hon o *Reoleiddio Cyffyrddiad Cywir* yn nodi meddylfryd yr Awdurdod wrth i ni barhau i archwilio rôl a gwerth rheoleiddio wrth reoli risgiau o niwed i'r cyhoedd.

Mae'n disgrifio'r ymagwedd a fabwysiadwn yn y gwaith a wnawn, ac yn fframio'r cyfraniadau a wnawn at ddadleuon ehangach am ansawdd a diogelwch yn ein sector a thu hwnt.

Ers ein rhifyn diwethaf yn 2015, mae gwaith rheolyddion wedi dod yn fwy cymhleth a heriol yn wyneb newid technolegol, cymdeithasol a gwleidyddol, ac ar gyflymder cynyddol. Rydym yn crynhoi rhai o'r newidiadau hynny ym Mlwrch 2. Gall agweddau at wahanol risgiau newid yn gyflym wrth i normau cymdeithasol a diwylliannol newid ac esblygu. Mae'n bosibl y bydd pethau a welwyd yn flaenorol fel rhai niweidiol neu beryglus wrth iddynt godi bellach yn cael eu rheoli a'u normaleiddio'n dda; dangosir rhai datblygiadau sy'n cael eu hystyried yn arloesol ac yn torri tir newydd dros amser i ddod â risg nas gwelwyd o'r blaen.

O ddydd i ddydd felly, mae rheolyddion yn rheoli cydbwysedd cymhleth rhwng risg, eu hadnoddau, eu gallu i gyflawni, a budd y

cyhoedd ac eraill mewn diogelwch, arloesi, twf, a mynediad at wasanaethau. Felly, hyd yn oed yn fwy nag yn 2015, mae angen i reolyddion gael y gallu i fod yn ystwyth yn eu holl waith.

Tra bod yr her ddyddiol hon yn mynd yn fwyfwy cymhleth, credwn fod y syniadau canolog o reoleiddio cyffyrddiad cywir yn aros yr un fath: rheoleiddio dim ond pan fo angen; cael eu harwain gan dystiolaeth o risg o niwed; nodi'r lefel orau o sicrwydd y dylid rheoli risg iddo.

Pan fyddwn yn trafod rheoleiddio yn y papur hwn, rydym yn ystyried yr amrywiaeth o ddulliau, ymyriadau ac offer y mae'n eu cwmpasu. Yn ein sector mae hyn yn cynnwys rheoleiddio statudol a chofrestru achrededig o broffesiynau yn y gweithlu iechyd a gofal. Mae cydnabod cyfraniad yr ystod o ddulliau o reoli risg o niwed yn ganolog i reoleiddio cyffyrddiad cywir, yn ogystal â meddwl yn greadigol am y ffordd orau o gydweithio i gadw pobl yn ddiogel.

Bydd yr egwyddorion a'r broses gwneud penderfyniadau a nodir yn y ddogfen hon yn arwain at nodi'n effeithlon yr hyn sydd angen ei reoleiddio, a sut, ar sail tystiolaeth. Bydd yn arwain at ddulliau cymesur o gyflawni rheoleiddio sy'n sicrhau'r effaith fwyaf cadarnhaol a'r buddion sy'n ysgogi gwelliannau, tra'n lleihau canlyniadau, costau a beichiau negyddol. Bydd yn galluogi ymatebion cyflym mewn sefyllfaoedd sy'n esblygu ac yn newid.

At ei gilydd, dylid ystyried rheoleiddio cyffyrddiad cywir fel buddsoddiad sy'n ychwanegu gwerth – nid ynddo'i hun yn gost, yn rhwystr, nac yn gyfyngiad. Mae hyn yn arbennig o wir lle mae rheoleiddio'n rhagweld risgiau niwed yn y dyfodol yn rhagweithiol ac yn cymryd camau i'w lliniaru cyn i niwed ddigwydd.

Byddwn yn dechrau cyhoeddi adnoddau ategol pellach ar gymhwyso rheoleiddio cyffyrddiad cywir ar ein gwefan o ddechrau 2026, gan gefnogi ymgysylltiad parhaus â rhanddeiliaid trwy, er enghraifft, rannu arfer da, astudiaethau achos, a thrafodaeth fanylach ar sut y gellir cymhwyso rheoleiddio cyffyrddiad cywir yn ymarferol.

Blwch 2: Pam diweddarau Rheoleiddio cyffyrddiad cywir nawr?

Mae sawl ffactor wedi ein harwain i'r casgliad mai dyma'r amser ar gyfer rhifyn newydd o **Rheoleiddio cyffyrddiad cywir**, lle rydym yn darparu mwy o fanylion am ei syniadau canolog i gefnogi rheolyddion i ymateb i heriau a chyfleoedd presennol. Mae'r rhain yn cynnwys:

- cyflymder a graddfa trawsnewidiadau byd-eang mewn gwleidyddiaeth, economeg, agweddau cymdeithasol a thechnoleg
- heriau i reoleiddio i brofi ei effeithiolrwydd, ac i ddangos ei werth, yn aml yn wyneb methiannau cyflawni
- heriau i reoleiddio i gefnogi arloesedd a thwf economaidd
- gwell dealltwriaeth o risg a niwed, gan gynnwys y niwed gwahaniaethol a brofir gan rai grwpiau mewn cymdeithas
- cydnabyddiaeth gynyddol y gall rheoleiddio gynnig gwerth a budd yn ehangach ar draws gwasanaethau cyhoeddus a phreifat.

Beth yw rheoleiddio cyffyrddiad cywir?

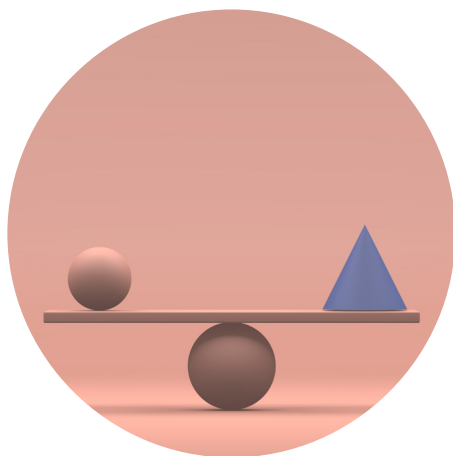
- ➔ 2. Beth yw rheoleiddio?
- ➔ 3. Beth yw niwed?
- ➔ 4. Beth yw rheoleiddio cyffyrddiad cywir?
- ➔ Blwch 3: Y model 'llinellau amddiffyn' o reoli risg
- ➔ Ffigur 1: Y model llinellau amddiffyn
- ➔ 5. Beth yw chwe egwyddor rheoleiddio cyffyrddiad cywir?
- ➔ 6. Ar gyfer pwy mae rheoleiddio cyffyrddiad cywir?

2. Beth yw rheoleiddio?

Diben trosfwaol rheoleiddio yw diogelu buddiannau'r cyhoedd, drwy liniaru risgiau o niwed mewn sefyllfaoedd ac amgylchiadau lle gallant fod yn agored i niwed.

Wrth wneud hynny mae'n gwneud cyfraniad hanfodol i ddiogelwch a lles y cyhoedd. Rydym yn dweud mwy yn **Adran 3** am yr hyn a olygwn wrth niwed.

Defnyddiwn y term rheoleiddio i olygu cyflawni gweithgaredd rheoleiddio, yn ogystal â rheolau neu ofynion penodol. Rheolyddion, yn y cyfamser, yw'r sefydliadau sy'n gyfrifol am y gweithgaredd hwnnw o fewn cwrdd eu deddfwriaeth.

Mae rheoleiddio'n gweithio drwy ddefnyddio rheolau, canllawiau a chymhellion i ddylanwadu ar unigolion, sefydliadau, cynhyrchion, prosesau a marchnadoedd. Mae rheoleiddio fel arfer yn cynnwys hyrwyddo rheolau a safonau y dylid eu bodloni, a gweithredu prosesau i fonitro cydymffurfiaeth. Fel arfer, sefydliadau statudol a sefydlwyd i weithredu fframweithiau rheoleiddio yw rheolyddion, gan ddatblygu eu rheolau a'u polisiâu ar sail pwerau a dyletswyddau a nodir mewn deddfwriaeth.

Mae rheoleiddio yn meithrin ymddiriedaeth a hyder yn yr unigolion, sefydliadau, cynhyrchion, prosesau a marchnadoedd hynny. Mae'n gwneud hyn drwy gynnal a hyrwyddo'r rheolau a'r safonau y mae'n rhaid eu bodloni, a thrwy ddwyn pobl a systemau i gyfrif am fethu â gwneud yr hyn y dylent.

3. Beth yw niwed?

Mae gan reoleiddio ran bwysig i'w chwarae wrth amddiffyn y cyhoedd rhag risg o niwed.

Mae niwed yn golygu anaf corfforol neu seicolegol, neu golled neu anfantais arall. Er enghraifft, gall hyn gynnwys:

- niwed i iechyd a lles corfforol, seicolegol ac emosiynol y cyhoedd
- colledion ariannol a mathau eraill o golledion, megis allgáu digidol, colli rheolaeth ar ddata personol, a niwed i enillion, gyrfa a/neu ddatblygiad gyrfa
- niwed i enw da sefydliad sy'n darparu gwasanaethau – a'r niwed canlyniadol i ymddiriedaeth y cyhoedd, i sefydliadau penodol ac i sefydliadau yn fwy cyffredinol
- tarfu ar waith timau, ac ar argaeledd ac ansawdd gwasanaethau yn y dyfodol

- niwed i ymddiriedaeth a chyfreithlondeb canfyddedig y rheoleiddiwr gan y rhai a reoleiddir, a all arwain at ymddieithrio
- o ganlyniad i'r uchod, niwed i ymddiriedaeth a hyder mewn gwasanaethau a phroffesiynau.

Ym mha sector bynnag y maent yn gweithredu, mae angen i reolyddion ddeall yr ystod o niwed corfforol, seicolegol, ariannol ac arall a allai ddeillio o'r endidau y maent yn eu goruchwyllo i'r cyhoedd, a pha ffactorau sy'n cynyddu ac yn lleihau'r risg o niwed.

4. Beth yw rheoleiddio cyffyrddiad cywir?

Mae rheoleiddio cyffyrddiad cywir yn fframwaith sy'n seiliedig ar egwyddorion a all fod yn berthnasol i brosesau gwneud penderfyniadau a rheoli risg yr holl reolyddion waeth beth fo'u sector neu awdurdodaeth.

Mae'n hyrwyddo set o egwyddorion arweiniol a choeden gwneud penderfyniadau sy'n cefnogi nodi'r ateb mwyaf cymesur, effeithlon ac effeithiol mewn sefyllfaoedd lle mae angen rheoli risg o niwed. Mae'n ymwneud â rheoleiddio da.

Mae rheoleiddio cyffyrddiad cywir yn ymwneud â chydbwysedd.

Mae'n golygu rheoli risg o niwed i'r lefel optimwm o sicrwydd ond nid ymhellach. Mae hyn yn gwarchod rhag naill ai rhy ychydig o reolaeth ar risgiau, sy'n golygu amlygiad rhy fawr i'r posibilrwydd o niwed; neu ymdrechion gormodol i reoli, gan arwain at wastraffu adnoddau, sicrwydd ffug, atal arloesi a thwf, ac anhawster i wireddu buddion a gwerth.

Mae rheolyddion yn aml yn cael eu beio am oddef risgiau neu am fod yn aneffeithiol lle mae gwasanaethau'n methu a phobl yn cael eu niweidio. I'r gwrthwyneb, mae rheoleiddio'n cael ei feirniadu am fod yn ormodol o feichus, lle caiff ei weld fel rhwystr i dwf neu lle nad yw'n ychwanegu gwerth yn amlwg. Mae rheoleiddio cyffyrddiad cywir yn mynd i'r afael â'r pryderon hyn drwy gynnig ffordd i reolyddion weithio gyda thryloywder ac eglurder ynghylch sut a pham y gwneir eu penderfyniadau am risg, a sut y caiff y cydbwysedd ei daro.

Rydym o'r farn bod rheoleiddio cyffyrddiad cywir yn gyson â'r model tair llinell amddiffyn o reoli risg o fewn sefydliad, a grynhoir gennym isod ym **MLwch 3** a **Ffigur 1**.

Blwch 3: Y model 'llinellau amddiffyn' o reoli risg

Llinell gyntaf: proffesiynoldeb unigolion a thimau rheng flaen sy'n darparu gwasanaeth.

Ail linell: mecanweithiau rheoli sefydliadol mewnol, lleol, gan gynnwys llywodraethu, sicrhau ansawdd, archwilio mewnol, mecanweithiau adrodd ar gyfer pryderon, trefniadau diogelu, diwylliannau lleol a thîm.

Trydydd llinell: systemau amddiffyn, ansawdd a diogelwch allanol ac annibynnol, gan gynnwys rheoleiddio, sy'n gosod safonau ac yn gweithredu mecanweithiau cywirol i fynd i'r afael â diffyg cydymffurfio.

Mewn system sy'n gweithredu'n dda, mae dylanwad cadarnhaol mewnol, er enghraifft:

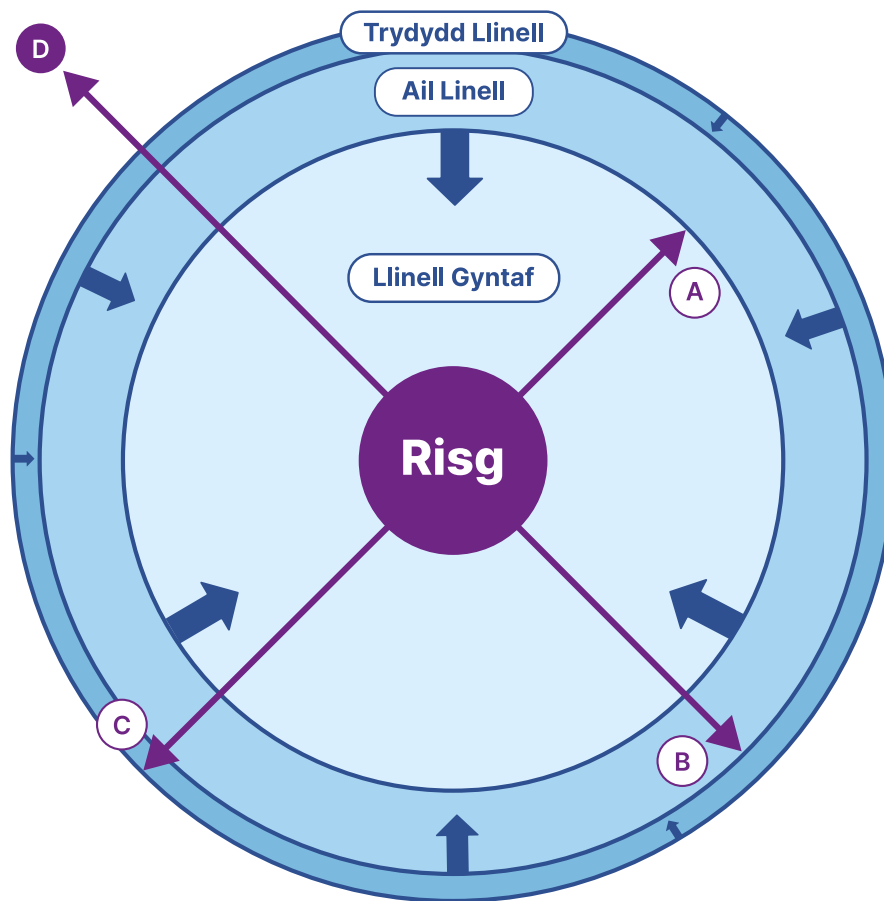
- rheoleiddio yn y drydedd linell yn cael dylanwad cadarnhaol ar fecanweithiau yn yr ail linell a

chymhwysedd ac ymddygiad proffesiynol yn y llinell gyntaf

- mecanweithiau effeithiol yn yr ail linell yn cael dylanwad cadarnhaol ar weithwyr proffesiynol yn y llinell gyntaf.

Ffigur 1: Y model llinellau amddiffyn ar gyfer rheoli risg

Y llinell gyntaf sy'n gwneud y cyfraniad mwyaf, yna'r ail linell ac yn olaf y drydedd linell (rheoleiddio). Mae'r saethau sy'n wynebu i mewn yn cynrychioli dylanwad cadarnhaol ar y risg ac ar y llinellau amddiffyn o dan yr haen dan sylw. Mae'r saethau sy'n wynebu tuag allan yn cynrychioli 'dal' risg (atal rhag dod yn broblem) gan y llinell gyntaf, yr ail a'r drydedd yn A, B ac C yn y drefn honno. Mae Saeth D yn cynrychioli risg yn dod yn broblem gan nad yw wedi'i dal gan y llinellau amddiffyn a gall achosi niwed (gall hyn fod trwy fwriad os ystyrir bod y risg yn oddefadwy).

Mae rheoleiddio cyffyrddiad cywir yn ei gwneud yn ofynnol bod y llinell amddiffyn gyntaf a'r ail linell amddiffyn fel arfer yn lliniaru risgiau'n effeithiol – dim ond pan fo angen y dylai'r drydedd linell gymryd y cyfrifoldeb hwn.

5. Beth yw chwe egwyddor rheoleiddio cyffyrddiad cywir?

Cododd y syniad o reoleiddio cyffyrddiad cywir o egwyddorion rheoleiddio da a nodwyd gan y Weithrediaeth Rheoleiddio Gwell yn 2000, ac ychwanegodd yr Awdurdod hyblygrwydd atynt fel chweched egwyddor.

Yr egwyddorion yw y dylai rheoleiddio fod yn:

Cymesur: dim ond pan fo angen dylai rheolyddion ymyrryd. Dylai datrysiadau fod yn addas i'r risg a gyflwynir, a rhaid nodi a lleihau costau.

Cyson: dylai rheolau a safonau fod yn gydgyssylltiedig a'u gweithredu'n deg. Dim ond lle gellir cyfiawnhau hyn y dylai rheolyddion weithio i sicrhau canlyniadau cyson gydag anghysondeb.

Targedig: dylai rheoleiddio ganolbwyntio ar y broblem y mae'n ceisio ei datrys, a lleihau sgil-effeithiau diangen.

Tryloyw: dylai rheolyddion weithio'n agored, bod yn hygyrch i graffu, a chadw rheoliadau yn syml ac yn hawdd eu defnyddio.

Atebol: rhaid i reolyddion weithio'n dryloyw, a bod yn agored ac yn hygyrch i graffu.

Ystwyth: rhaid i reolyddion edrych ymlaen, gan ragweld ac addasu i newid.

Rydym yn gweld y cysyniad o reoleiddio cyffyrddiad cywir yn deillio o gymhwyso'r chwe egwyddor hyn.

Rydym yn cydnabod y gall yr egwyddorion ymddangos fel pe baent yn gwrthdaro mewn rhai amgylchiadau. Er enghraifft, gall ceisio bod yn gyson dros amser ac ar draws sector wrthdaro ag ymatebion ystwyth sy'n addasu i sefyllfaoedd sy'n newid yn gyflym. Yr her i reolyddion yw sicrhau'r cydbwysedd gorau posibl, a gallu dangos sut y maent wedi gwneud hynny a pham – ac felly, bod yn dryloyw ac yn atebol am eu penderfyniadau a'u gweithredoedd.

6. Ar gyfer pwy mae rheoleiddio cyffyrddiad cywir?

Mae rheoleiddio cyffyrddiad cywir yn berthnasol i bob rheoleiddiwr.

Fe'i datblygwyd yng nghyd-destun rheoleiddio gweithwyr iechyd a gofal, a throsolwg yr Awdurdod o reolyddion proffesiynol a Chofrestrau Achrededig iechyd a gofal y Deyrnas Unedig.

Fodd bynnag, mae'n berthnasol i bob rheoleiddiwr, gan gynnwys y rhai sy'n ymwneud â rheoleiddio proffesiynau, cynhyrchion, lleoedd a marchnadoedd. Gall fod yn berthnasol i unrhyw sefyllfa lle mae rheoleiddio yn cael ei ystyried fel yr ateb ar gyfer rheoli risg, ar draws gwahanol sectorau ac awdurdodaethau, neu lle mae rheolaethau rheoleiddio neu reoli risg presennol yn cael eu gwerthuso. Gall hefyd fod yn berthnasol lle mae methiant rheoleiddiol yn cael ei asesu, pan ddylai'r ffocws fod ar ba un a oedd yr ateb sydd ar waith wedi dod yn broblem.

Felly, mae hefyd wedi'i fwriadu ar gyfer eraill sy'n ymwneud â, neu sydd â diddordeb mewn, rheoli risg yn effeithiol, gan gynnwys llywodraethau, llunwyr polisi, cyrff cyhoeddus a sefydliadau cynrychioliadol eraill, cyrff proffesiynol, a sefydliadau sy'n darparu gwasanaethau.

➔ Rydym yn ymwybodol bod rheoleiddio cyffyrddiad cywir wedi'i fabwysiadu fel dull gweithredu mewn nifer o wahanol sectorau a lleoliadau yn rhyngwladol, a chasglwyd rhai enghreifftiau o'r rhain yn ein cyhoeddiad yn 2018 [**Rheoleiddio cyffyrddiad cywir ar waith: safbwyntiau rhyngwladol¹**](#)

➔ Mae rheoleiddio cyffyrddiad cywir wedi'i gydnabod a'i fabwysiadu wrth lunio polisiau mewn gwledydd eraill gan gynnwys, er enghraifft, yn [**Rheoleiddio Ymarferwyr Iechyd Sefydliad Iechyd y Byd: canllawiau dylunio, diwygio a gweithredu \(2024\)²**](#)

Risgiau a manteision

- ➔ 7. Risgiau a manteision rheoleiddio ar sail risg
- ➔ 8. Sicrhau cydbwysedd
- ➔ Ffigur 2: Cydbwyso risg gyda grym rheoleiddio

7. Risgiau a manteision rheoleiddio ar sail risg

Er mwyn deall problem yn llawn, rhaid inni allu mesur a chymhwyso'r risgiau y mae'n eu cynnwys.

Mae hyn yn ein galluogi i ddeall pa mor aml y mae niwed yn digwydd, i bwy, pa effaith sydd ganddo, a beth sy'n ei achosi. Bydd y dull hwn yn llywio penderfyniadau ynghylch pa niwed y mae angen mynd i'r afael â hwy. Mae meintoli a chymhwyso risgiau yn hanfodol os ydym am ddisgrifio rheoleiddio fel 'seiliedig ar risg', a dim ond pan fydd wedi digwydd y dylid defnyddio'r term 'rheoleiddio ar sail risg'.

Un o gryfderau allweddol rheoleiddio sy'n seiliedig ar risg yw ei fod, o'i ddefnyddio'n dda, yn darparu sail glir, dryloyw a rhesymegol ar gyfer penderfynu beth i'w reoleiddio a sut.

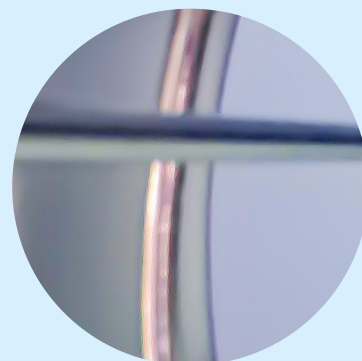
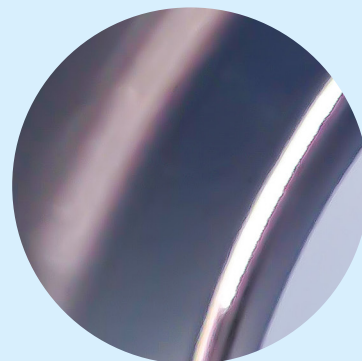
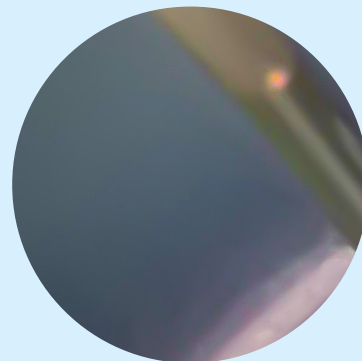
Er mwyn i reoleiddio ar sail risg fod yn effeithiol, rhaid i reolyddion gyfleu eu hymagwedd yn glir i'r cyhoedd, eu hunigolion cofrestredig a rhanddeiliaid eraill, gan esbonio'r rhesymeg dros eu parodrwydd i fentro ac, felly, sut y maent yn pennu canlyniad dymunol neu lefel o sicrwydd mewn perthynas â gwahanol risgiau.

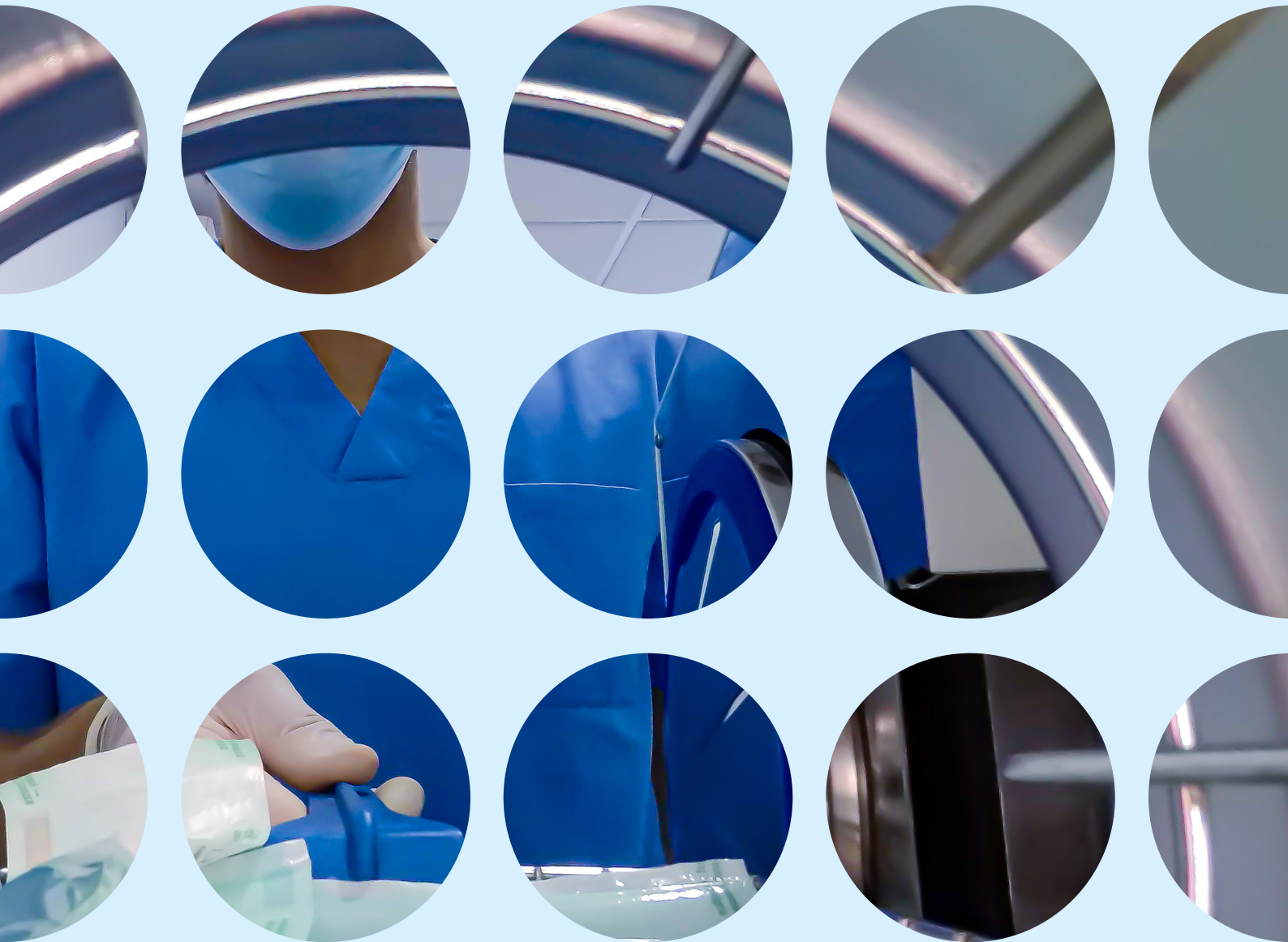
Unwaith y bydd risg wedi'i gwerthuso mae angen gwneud penderfyniad ynghylch goddefiant o'r risg.

Gall hyn fod yn ymarfer moesol anodd, a bydd angen cyfiawnhad clir a thryloyw ar gyfer penderfyniad. Os na ellir goddef y risg, mae angen gweithredu i'w reoli yn unol ag egwyddorion rheoleiddio cyffyrddiad cywir. Gall hwn, fel yr ydym wedi'i nodi, fod yn ateb rheoleiddiol, neu'n ateb lleol, yn nes at y problem. Mae cyrraedd cydbwysedd yn y modd hwn yn hybu dealltwriaeth gliriach ymhlith y cyhoedd o'r hyn y gall ac na all rheoleiddio ei gynnis.

Mae rheoleiddio ar sail risg yn cynnig egwyddor drefniadol ganolog gyda manteision megis galluogi blaenoriaethu systematig a thryloyw wrth ddyrannu adnoddau rheoleiddio. Fodd bynnag, nid yw heb risgiau ei hun. Mae'r rhain yn cynnwys y potensial ar gyfer sicrwydd ffug, lle gwneir rhagdybiaethau ar sail data o ansawdd gwael am risgiau niwed, ac amwysedd a gwrthdaro ynghylch y canlyniad dymunol mewn perthynas ag unrhyw risg benodol.

Rhaid i reolyddion weithio'n ddiflino i ddeall natur y risgiau y maent yn gyfrifol am eu rheoli yn well, gan gynnwys drwy wella casglu a dadansoddi data. Rhaid iddynt fod yn dryloyw ynghylch y ffyrdd y penderfynir ar y canlyniad a ddymunir, ac yn agored i'w herio a'i adolygu yn ôl yr amgylchiadau. Mae'n anochel y bydd rheolyddion yn cymryd rhan mewn trafodaethau dadleuol ynghylch y lefel goddefiant ar gyfer rhai risgiau. Ni ddylid ystyried hyn fel gwendid rheoleiddio ond fel cryfder.

8. Sicrhau cydbwysedd

Mae cymhwyso rheoleiddio cyffyrddiad cywir yn golygu nodi'r grym rheoleiddio sydd ei angen i gyflawni'r effaith a ddymunir – lefel dderbyniol o sicrwydd bod risgiau'n cael eu rheoli'n briodol.

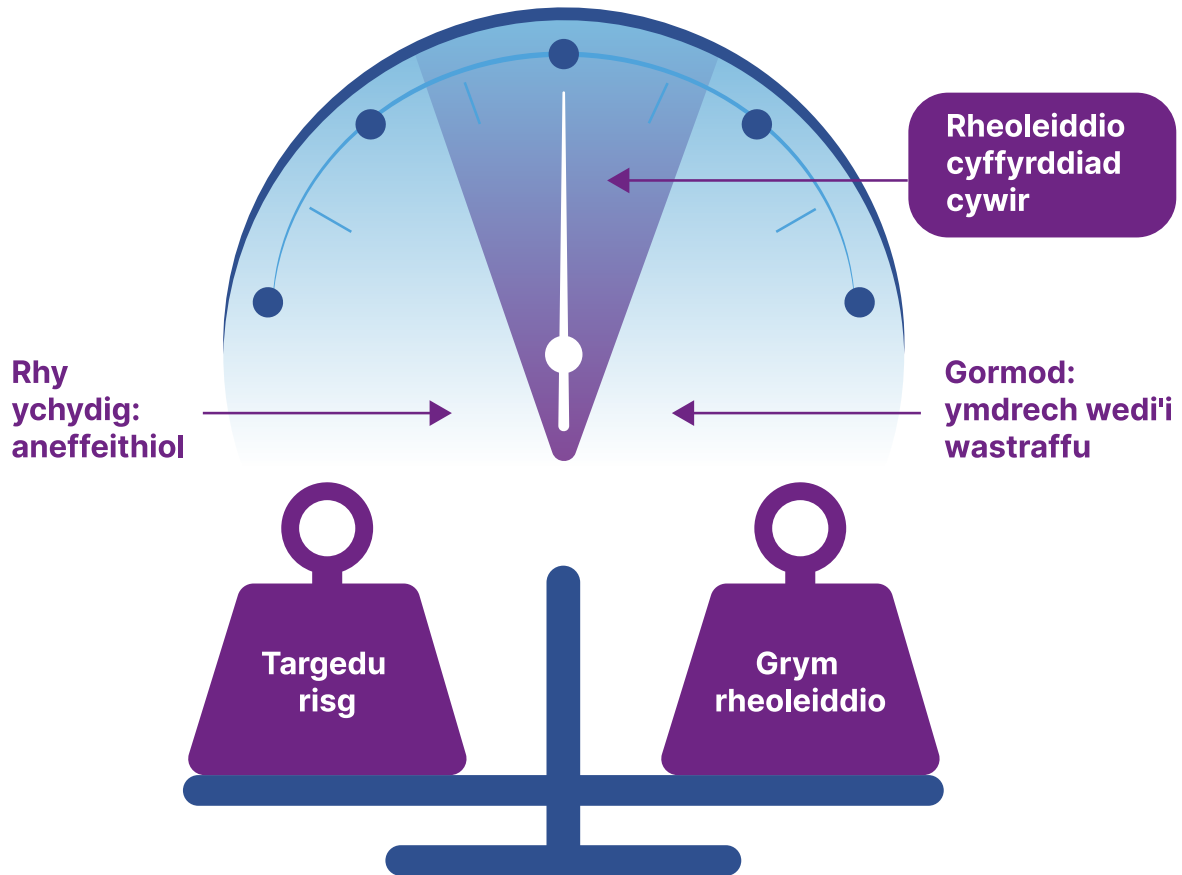
Ein cyfatebiaeth yw dod o hyd i'r cydbwysedd cywir ar set o raddfeydd, fel y dangosir yn Ffigur 2. Wrth ddefnyddio graddfeydd, rydych chi'n rhoi pwysau nes cyflawni cydbwysedd. Unwaith y bydd y glorian wedi'i chydbwyso, mae unrhyw bwysau pellach yn aneffeithiol. Mae'r swm cywir o reoleiddio, yn yr un modd, yn cydbwyso'r raddfa â'r risg o niwed – mae'n cyflawni'r canlyniad dymunol a dim pellach. Mae rhy ychydig yn aneffeithiol; mae gormod yn wastraff a gall osod beichiau neu gostau diangen. Gall hyd yn oed fod yn niweidiol, er enghraifft os yw'n rhoi sicrwydd ffug neu'n creu anawsterau wrth ddarparu gwasanaethau.

Wrth rym rheoleiddio, rydym yn golygu'r ystod o adnoddau ac ymyriadau rheoleiddio y gellir mynd i'r afael â hwy i risg. Ar y pwynt cydbwyso, cyflawnir y canlyniad dymunol gyda'r mewnbwn lleiaf posibl. Wrth sôn am y 'canlyniad a ddymunir', rydym yn golygu bod y penderfyniad neu'r dull a ddefnyddir yn cyrraedd lefel dderbyniol o sicrwydd. Nid yw hyn yn golygu bod unrhyw ganlyniad wedi'i benderfynu ymlaen llaw neu'n anochel, ac nid yw ychwaith yn golygu bod pob risg wedi'i ddileu.

Mae rheoleiddio da yn lliniaru –
ond nid yn dileu – risgiau o niwed.

Grym rheoleiddio

Ffigur 2: Cydbwyso risg gyda grym rheoleiddio

Rheoleiddio cyffyrddiad cywir yn ymarferol

- 9. Rheoleiddio cyffyrddiad cywir yn ymarferol: yr wyth elfen a'r goeden gwneud penderfyniadau
- Ffigur 3: Y continwwm sicrwydd
- Ffigur 4: Coeden gwneud penderfyniadau
- 10. Ffyrdd o weithio
- Blwch 4: Gwella cydweithio
- Blwch 5: Offer sydd ar gael i reolyddion ar gyfer dylanwad cadarnhaol
- Blwch 6: Diogelwch gofal: enghraifft arddangosol o gyfrifoldeb gwasgaredig
- 11. Cyd-fynd ag egwyddorion a blaenoriaethau rheoleiddio eraill
- Blwch 7: Mapio'r egwyddorion rheoleiddio craffach i egwyddorion cyffyrddiad cywir
- 12. Cymhwyso rheoleiddio cyffyrddiad cywir

9. Rheoleiddio cyffyrddiad cywir yn ymarferol: yr wyth elfen a'r goeden gwneud penderfyniadau

Trwy ein gwaith gyda rheolyddion rydym wedi nodi wyth elfen sy'n ganolog i gymhwyso'r cysyniad o reoleiddio cyffyrddiad cywir yn ymarferol.

Mae'r elfennau hyn yn cynnwys cyfres o gamau gweithredu er mwyn nodi ai rheoleiddio yw'r dull rheoli risg mwyaf priodol mewn unrhyw sefyllfa benodol. Mae symud drwy'r dilyniant yn golygu ateb cyfres o gwestiynau, yr ydym wedi'u dwyn ynghyd fel coeden gwneud penderfyniadau yn **Ffigur 4**. Credwn y bydd cymhwyso'r goeden hon yn cefnogi penderfyniadau sy'n gyson â'r chwe egwyddor a nodir yn **Adran 5**.

Yn rhedeg drwy holl elfennau'r goeden gwneud penderfyniadau mae ymrwymiad i:

- ddefnyddio tystiolaeth i nodi, deall ac atal risg o niwed
- tynnu ar rolau a chyfrifoldebau gwahanol rannau o'r system i ddarparu'r ymateb rheoleiddio gorau, gan gynnwys drwy ddulliau cydweithredol lle y byddent fwyaf effeithiol

- ystyried cydraddoldeb, amrywiaeth a chynhwysiant ym mhob cam o'r broses o wneud penderfyniadau.

Gall y canlyniad o gymhwyso'r dull hwn o wneud penderfyniadau fod yn fwy neu lai o reoleiddio ond yn sicr yn well rheoleiddio.

Gellir cymhwyso'r goeden gwneud penderfyniadau i broblemau cyfredol hysbys, a risgiau niwed a ragwelir yn y dyfodol a nodir trwy sganio'r gorwel. Ar gyfer risgiau yn y dyfodol, efallai y bydd data a gwybodaeth gyfyngedig i lywio asesiad, ond mae'r egwyddorion yn aros yr un fath.

Gellir cymhwyso'r goeden gwneud penderfyniadau hefyd i sefyllfaoedd lle gallai cyffyrddiad rheoleiddio ysgafnach fod yn briodol. Gall hyn fod yn wir, er enghraifft, lle mae risgiau a oedd unwaith yn newydd a rhai nad ydynt yn cael eu deall yn dda wedi dod i gael eu deall a'u rheoli'n well dros amser, gan

gynnwys drwy welliannau i'r llinell amddiffyn gyntaf a'r ail linell amddiffyn (gweler **Blwch 3** a **Ffigur 1**). Yn yr achos hwn, mae'r un egwyddorion yn berthnasol: ceisio deall y risgiau nawr ac archwilio effeithiolrwydd posibl dulliau amgen o'u rheoli.

Os yw'r graddfeydd wedi troi at or-reoleiddio, mae adnoddau'n cael eu gwastraffu, a'r ymateb rheoleiddio ystwyth yw i ailwerthuso sut mae'r risgiau'n cael eu rheoli.

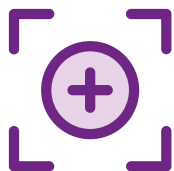
Rydym yn cydnabod bod llawer o reolyddion yn wynebu rhwystrau rhag gweithio'n effeithlon drwy'r camau a nodir isod oherwydd cyfyngiadau a osodir arnynt gan ddeddfwriaeth hen ffasiwn ac anhyblyg. Gall hyn atal rheolyddion rhag gweithio gydag ystwythder a hyblygrwydd a gall ddangos yr angen am ddiwygio. Serch hynny, dylai rheolyddion archwilio beth allai fod yn bosibl o fewn cwmpas y ddeddfwriaeth bresennol, megis cydweithredu a rhannu arfer da.

Un: nodi'r broblem cyn yr ateb

Y cam cyntaf yw nodi'r broblem y mae angen ei datrys. Yn rhy aml wrth ddatblygu polisi rheoleiddio, mae'r angen am newid yn ragnodedig, ac mae datrysiadau apelgar yn cael eu dilyn cyn i'r mater dan sylw gael ei ddisgrifio a'i ddeall yn gywir. Gall hyn arwain at wastraff ac aneffeithlonrwydd pan fydd adnoddau'n cael eu gwario ar weithredu datrysiad rheoleiddio sy'n rhy wrth risg pan fydd yn well mynd i'r afael â'r mater mewn ffyrdd eraill. Gall hyn yn ei dro arwain at ddyblygu, dryswch a chwmpas cynyddol, tra'n ychwanegu fawr ddim budd neu werth.

Gall 'problem' fod yn risg o niwed sy'n bodoli eisoes sydd wedi'i nodi neu risgiau yn y dyfodol sydd wedi'u nodi drwy sganio'r gorwel, a sefyllfaoedd eraill lle gallai rheoleiddio wneud cyfraniad cadarnhaol ac ni all dulliau eraill wneud hynny.

Dau: mynd mor agos at y broblem â phosib

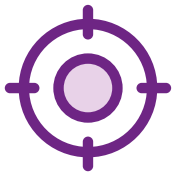
Y cam nesaf yw sicrhau dealltwriaeth gyflawn o'r broblem neu'r risg dan sylw. Mae angen i reoleiddio fod yn seiliedig ar ddeall yr ystod lawn o beryglon a ffactorau sy'n effeithio ar y risg y byddant yn arwain at niwed. Yn ymarferol, mae hyn yn golygu deall y cyd-destun y mae'r broblem neu'r mater yn codi ynddo (neu y disgwylir iddo godi), a'r gwahanol offer a allai fod ar gael i fynd i'r afael ag ef. Gall hyn olygu gweithio gyda sefydliadau ac unigolion sy'n agos at y broblem.

Tri: meintioli a chymhwyso'r risgiau

Mae meintioli risgiau yn golygu mesur y tebygolrwydd y bydd niwed yn digwydd a'i ddifrifoldeb mewn termau meintiol. Mae meintioli risgiau yn golygu edrych yn ofalus ar natur y niwed a achosir neu a fydd yn cael ei achosi, a deall sut a pham y mae'n digwydd mewn cyd-destunau penodol. Mae hyn yn cynnwys deall effaith y niwed; pwy sy'n cael ei effeithio, ac, er enghraifft, a yw'n gysylltiedig â grwpiau sydd â nodweddion penodol a rennir.

Heb y gwerthusiad deublyg hwn, y mae'n rhaid iddo fod yn seiliedig ar y dystiolaeth orau sydd ar gael, mae'n anodd barnu pa fath o ymateb rheoleiddiol y gallai fod ei angen, neu a fyddai'n well defnyddio dulliau eraill o reoli'r materion. Nid yw nodi risg wirioneddol neu bosibl yn ddigon ynddo'i hun. Mae'n rhaid inni ddeall a yw'r risg heb ei reoli.

Pedwar: canolbwyntio ar y deilliant

Mae mabwysiadu dull cyffyrddiad cywir yn golygu parhau i ganolbwyntio ar y canlyniad yr ydym yn bwriadu ei gyflawni, yn hytrach na bod yn bryderus am broses, neu flaenoriaethu buddiannau heblaw diogelwch y cyhoedd. Y canlyniad yr ydym yn ceisio'i gyflawni fydd un sy'n darparu lefel dderbyniol o sicrwydd bod risg yn cael ei rheoli gyda'r grym rheoleiddio lleiaf. Wrth benderfynu beth yw lefel dderbyniol o sicrwydd, ni ddylai rheolyddion ddibynnu ar ragdybiaethau ynghylch pa risgiau y bydd y cyhoedd yn eu hystyried yn rhai goddefadwy ac na fyddant yn eu hystyried.

Dylai'r canlyniad fod yn sylweddol ac yn fesuradwy, a rhaid ei gyfeirio at leihau'r risg o niwed. Mae parhau i ganolbwyntio arno yn helpu i nodi'r ateb mwyaf priodol. Mae cael deilliant clir a mesuradwy yn helpu gwerthuso effaith ac effeithiolrwydd.

Pump: defnyddio rheoleiddio ble fo angen yn unig

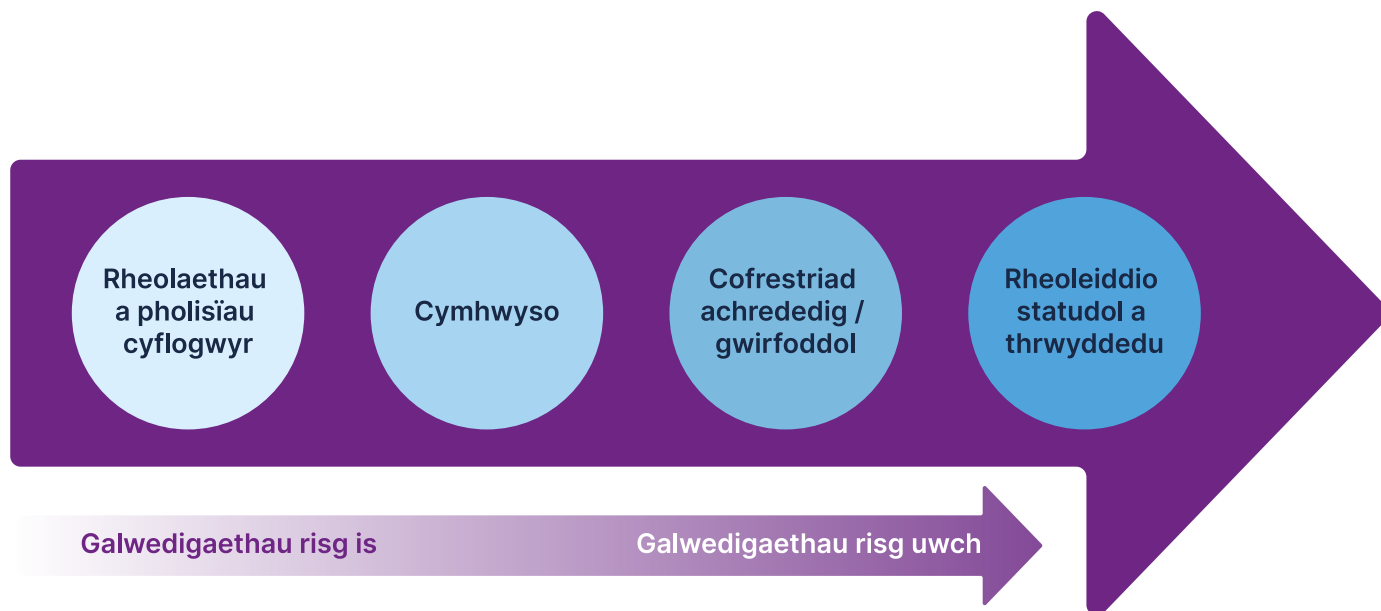
Dim ond pan fydd yn amlwg yn darparu'r ateb gorau i gyflawni'r canlyniad dymunol y dylid defnyddio rheoleiddio. Ar ôl dod i ddealltwriaeth o'r broblem, gallwn archwilio ai newid rheoliadol yw'r cynnig cywir, gan werthuso hyn yn erbyn yr opsiynau o wneud dim, a manteision ymyrryd. Gall gwneud newidiadau i reoleiddio, yn enwedig rheoleiddio statudol, fod yn broses araf a chostus.

Rhaid i ddatrysiaid rheoleiddio gadw at chwe egwyddor rheoleiddio cyffyrddiad cywir ac adeiladu ar ddulliau presennol lle bo modd. Bydd hyn bob amser yn golygu edrych yn gyntaf am atebion heblaw rheoleiddio ac efallai y bydd angen i reolyddion weithio ar y cyd â sefydliadau a phobl eraill i sicrhau newid. Mae'n golygu meddwl yn ochrol ac edrych yn eang am atebion, gan gynnwys gan awdurdodaethau eraill, a dysgu o fesurau llwyddiannus a roddwyd ar waith mewn sectorau a gwledydd eraill.

Dylai unrhyw ymateb rheoleiddiol fod yn gymesur â'r risg a nodwyd, gan gynnwys mewn perthynas â chost-efeithiolrwydd a'r defnydd effeithlon o adnoddau. Gellir meddwl am yr ystod o ymatebion posibl fel continwmm o sicrwydd yn seiliedig ar risg (Ffigur 3), gyda'r risgiau hynny'n gofyn am y grym rheoleiddio mwyaf ar un pen i'r continwmm a symiau llai o rym rheoleiddio wrth i'r risg leihau. Dylid defnyddio

rheoleiddio lle mae'r risg o niwed yn ddigonol i'w warantu yn unig, ac y bydd dulliau eraill yn aneffeithiol.

Mae Ffigur 3 yn ddarlun o reoleiddio gweithwyr proffesiynol iechyd a gofal cymdeithasol. Bydd gan sectorau a chyddestunau eraill eu dilyniant sicrwydd eu hunain, gan ddarparu ystod o atebion rheoleiddio sy'n gymesur â risgiau gwahanol.

Ffigur 3: Y continwmm sicrwydd

Chwech: ei gadw'n syml

Dylai ymateb rheoleiddiol fod mor syml ag y gall fod wrth gyflawni'r canlyniad dymunol; bydd osgoi cymhlethdod yn arwain at fwy o effaith. Rydym yn cydnabod bod llawer o'r problemau yr eir i'r afael â nhw gan reolyddion yn hynod gymhleth, gyda risgiau eang o niwed, ond efallai mai'r ateb symlaf posibl fydd yn cael yr effaith fwyaf. Mae hyn yn wir mewn unrhyw sector.

Er mwyn i reoleiddio weithio, dylai gael ei egluro'n glir a'i ddeall yn hawdd, gan gynnwys, er enghraifft, gan y rhai sy'n cael eu rheoleiddio, y cyhoedd, cyflogwyr, a'r rheoleiddiwr ei hun. Dylai penderfyniadau gael eu dilyn a'u hategu gan ganllawiau clir, sy'n cydbwysu'r angen am eglurder ynghylch yr hyn sy'n gyfystyr â chydymffurfio â lle priodol ar gyfer barn broffesiynol o ran sut y bydd rheoliadau a safonau'n cael eu cymhwyso'n ymarferol. Ni ddylai rheolyddion or-gymhlethu rheoleiddio drwy geisio rhagweld pob amgylchiad posibl y gellid cymhwyso eu canllawiau iddynt.

Saith: deall y canlyniadau

Mae asesu effaith debygol datrysiad penodol yn gam hanfodol i ddeall yr ystod lawn o ganlyniadau a fydd yn dilyn, ac i ragweld canlyniadau anfwriadol mewn systemau cydgysylltiedig a chymhleth. Gall rhai o'r rhain fod yn fuddiol, ac eraill ddim.

Er enghraifft, os nad yw rheoliadau newydd yn syml, bydd pobl yn gweithio o'u cwmpas, ac wrth wneud hynny o bosibl yn creu risgiau newydd. Gall rheoleiddio i ddileu un risg heb ddadansoddiad cywir o'i chanlyniadau symud y risg i le arall, a gwneud grŵp newydd neu wahanol yn agored i niwed.

Wyth: adolygu, gwerthuso effaith ac ymateb i newid

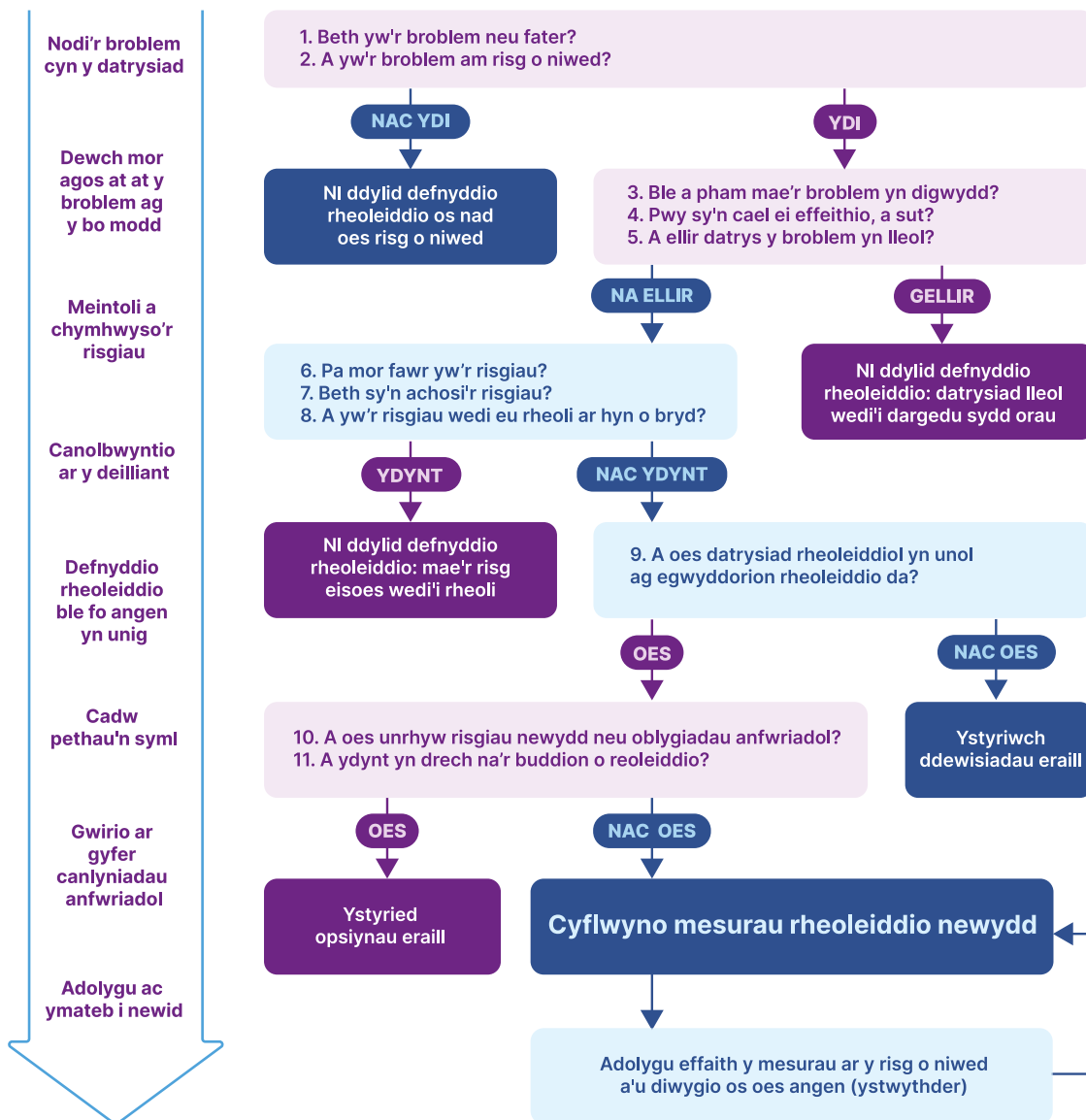
Rhaid i reolyddion beidio â rheoli argyfyngau'r gorffennol yn unig, tra'n anwybyddu neu'n methu ag ymateb i dystiolaeth newydd sy'n galw am newid. Dyma beth a olygwn wrth ystwythder: cynnwys hyblygrwydd yn ffyrdd rheolyddion o weithio, i'w galluogi i ymateb i newid. Rhaid adolygu, gwerthuso ac asesu dulliau rheoleiddio. Rhaid nodi canlyniadau anfwriadol a'u heffeithiau. Yna gellir gwneud addasiadau yn unol â hynny i gyrraedd y pwynt cydbwysu a ddisgrifiwyd gennym yn gynharach ac yn **Ffigur 2**.

Enghraifft o ystwythder ymarferol yw'r ffordd y mae rheolyddion yn gosod eu trothwyon ar gyfer gweithredu. Mae cwrpas y materion y mae rheolyddion yn ymwneud â nhw, ac sy'n sbarduno ymateb rheoleiddiol, yn weithred gydbwysu barhaus sy'n cynnwys rhwng dyletswyddau statudol a dyletswyddau eraill, risg, tystiolaeth o niwed, tystiolaeth o effaith

ac effeithiolrwydd, adnoddau a gallu. Mae'n anochel y bydd angen i drothwyon newid a newid dros amser o ran sut y cânt eu diffinio a'u dehongli.

Dangosir yr wyth elfen yn y goeden gwneud penderfyniadau yn **Ffigur 4**. Mae'r wyth elfen yn ffurfio dilyniant o weithredoedd. Mae symud trwy'r wyth elfen yn golygu ateb cyfres o gwestiynau cysylltiedig a ddangosir hefyd yn y goeden.

Ffigur 4: Coeden gwneud penderfyniadau

Dylai asesiad o fesurau presennol gynnwys dadansoddiad o ba mor dda y mae safonau rheoleiddio yn adlewyrchu gwaith y byd go iawn, a'r rhyngweithio cyson rhwng pobl a pheryglon. Bydd hyn yn helpu rheolyddion i farnu effeithiolrwydd eu safonau fel ymyriad ataliol. A yw safonau'n hawdd eu deall, ac wedi'u hategu gan ganllawiau clir ar sut y bwriedir eu rhoi ar waith yn ymarferol? A yw'r rheoleiddiwr yn cefnogi ac yn cymryd rhan mewn deialog barhaus i helpu pobl i ganfod beth mae'r safonau yn ei olygu yn eu lleoliad neu amgylchiadau penodol? A yw safonau a chanllawiau hefyd yn darparu dealltwriaeth glir o ddiffyg cydymffurfio, wedi'i hintegreiddio â chanllawiau ar sut i weithredu pan fydd diffyg cydymffurfio yn digwydd?

Mae ein ffordd o feddwl am y rhyngweithio rhwng safonau rheoleiddio a realiti'r gweithle wedi'i ddylanwadu'n benodol gan waith Huising a Silbey ar reoleiddio perthynol gan gynnwys: **Governing the gap: Forging safe science through relational regulation**³

Gall asesiad arwain at farn y gellid cymryd cyffyrddiad rheoleiddiol ysgafnach, neu hyd yn oed, yn y pen draw, y gallai fod cyfiawnhad dros ddadreoleiddio. Byddai hyn yn cynnwys amgylchiadau fel:

- mae mesurau rheoli risg wedi mynd yn hen ffasiwn oherwydd gwelliant technolegol a mwy o gapasiti technolegol i reoli'r risg
- mae risgiau wedi'u rheoli'n dda dros amser gan arwain at y farn y gellir trosglwyddo cyfrifoldeb yn ddiogel i drefniant mwy lleol ('ymreolaeth a enillir')
- mae'r llinell amddiffyn gyntaf a'r ail linell amddiffyn wedi datblygu a gwella
- nad yw achos gwreiddiol y risg yn bodoli mwyach, oherwydd, er enghraifft, nad yw proses neu weithdrefn sy'n destun rheoleiddio yn cael ei defnyddio mwyach.

Mae adolygu, gwerthuso effaith ac ymateb i newid yn ymgorffori dysgu a gwelliant parhaus mewn arfer rheoleiddio.

10. Ffyrdd o weithio

Yn ogystal â'r wyth elfen a'r goeden gwneud penderfyniadau, rydym wedi nodi nifer o ffyrdd o weithio a ddylai redeg drwy gydol y ffordd y mae rheolyddion yn ceisio sicrhau'r cydbwysedd cywir yn y broses hon, ac wrth wneud penderfyniadau'n fwy cyffredinol.

Cydweithredol

Mae rheolyddion yn gweithio ochr yn ochr â sefydliadau rhanddeiliaid eraill yn eu sector sydd â gwahanol ddibenion ac amcanion ond sydd â diddordeb cyffredin mewn amddiffyn y cyhoedd. Gall hyn gynnwys sefydliadau sy'n cynrychioli'r cyhoedd, sefydliadau sy'n darparu gwasanaethau, sefydliadau gosod safonau eraill, rheolyddion eraill sy'n ymwneud â gwahanol agweddau ar sector, a sefydliadau sy'n cynrychioli grwpiau buddiant penodol, megis undebau llafur a chymdeithasau proffesiynol. Mae gan bob un o'r rhanddeiliaid hyn ran i'w chwarae wrth reoli risgiau.

Er mwyn i reoleiddio fod yn effeithiol ac i gyfrannu at nodau ehangach y system y mae'n gweithredu oddi mewn iddi, ac amcanion Llywodraeth, dylid mabwysiadu

ymagwedd gydweithredol lle bynnag y bo'n bosibl ac yn fuddiol. Mae hyn yn berthnasol o sganio'r gorwel a nodi risgiau yn y dyfodol, hyd at archwilio opsiynau, datblygu datrysiadau, eu gweithredu a'u gwerthuso. Er mwyn cyflawni hyn mae angen rheoli perthnasoedd a chyfathrebu da, gan gynnwys rhannu gwybodaeth, data, mewnwelediad ac arfer da, ac ymdeimlad o gydgyfrifoldeb ymhlith y sefydliadau sy'n ymwneud â rheoli gwahanol risgiau mewn lleoliad neu gyd-destun penodol.

Bydd hyn yn helpu nodi lle gallai gofynion rheoleiddio orgyffwrdd, a chatau gweithredu angenrheidiol i leihau dyblygu a baich nad yw'n ychwanegu gwerth. Bydd hefyd yn galluogi nodi bylchau rheoleiddio, ac yn ysgogi camau brys i amlygu a dyrannu'r

rhain i'r rhai sy'n gwneud penderfyniadau perthnasol. Bydd yn helpu rheolyddion a rhanddeiliaid eraill i gydweithio'n effeithiol a sicrhau cysondeb lle bo angen ar draws awdurdodaethau a ffiniau, yn enwedig lle mae fframweithiau rheoleiddio yn dameidiog, yn gymhleth ac yn gweithio i flaenoriaethau gwahanol.

Dylai rheolyddion weithio gyda'u rhanddeiliaid mewn deialog barhaus i ddod i ddealltwriaeth gyfunol o bwy sy'n gwneud beth a phwy sy'n gyfrifol am ba risgiau. Mae hyn yn hanfodol ar gyfer cyfathrebu allanol cyson â'r cyhoedd a rhanddeiliaid, yn enwedig i'r rhai a allai ddymuno codi pryderon. Mae eglurder ar gyfrifoldebau cyfunol ac unigol hefyd yn rhagflaenydd hanfodol i'r dadansoddiad y mae rheoleiddio cyffyrddiad cywir yn galw amdano, er mwyn pennu ble y dylid rheoli risgiau mewn system orau, ac i sicrhau bod atebion mor effeithiol â phosibl.

Weithiau gall cydweithredu brofi anawsterau oherwydd rhwystrau gwirioneddol a chanfyddedig i rannu gwybodaeth sy'n deillio o ddeddfwriaeth diogelu data a llywodraethu

gwybodaeth. Lle mae cydweithrediad yn cynnwys cyfnewid data, dylid archwilio problemau posibl a chael sylw yn gynnar.

Rhaid i reolyddion hefyd weithio i ddeall sut mae rhanddeiliaid yn eu gweld. Gall barn rhanddeiliaid fod yn wahanol i farn y rheoleiddiwr mewn perthynas â risgiau penodol sy'n cael eu hystyried, ystyr safonau a chanllawiau, neu reoleiddio'n ehangach. Gall cyflawni rheoleiddio cyffyrddiad cywir olygu gweithio i ddylanwadu ar y canfyddiadau hyn er mwyn sicrhau'r effeithiolrwydd gorau posibl, gan gynnwys trwy ddeall sut y maent yn newid dros amser.

Mae deialog ac ymgysylltu parhaus â rhanddeiliaid, ac yn arbennig y rhai a reoleiddir, yn cefnogi nodi materion newydd yn y cyfnod cynharaf, ymatebion ystwyth a chyflawni effeithiol. Mae'n meithrin ymddiriedaeth a hyder, yn cyfleu pwrpas a dull gweithredu, ac wrth wneud hynny yn cydgrynhoi'r gydnabyddiaeth o gyfreithlondeb y rheoleiddiwr.

Yn ogystal â gwella effeithiolrwydd ac ansawdd y broses gwneud penderfyniadau, mae hyn yn debygol o wella cydymffurfiaeth â gofynion rheoleiddio.

Ym Mluch 4 rydym yn crynhoi gwaith blaenorol yr Awdurdod ar sut i wneud i gydweithio weithio'n well.

Bluch 4: Gwella cydweithio

Mae'r Awdurdod wedi nodi saith cam gweithredu a all wella cydweithredu:

- Cynnwys buddiolwyr y cydweithio (defnyddwyr gwasanaethau) wrth ddylunio a gweithredu.
- Cyfathrebu â chydweithwyr, buddiolwyr, a'r cyhoedd ehangach.
- Mynegi'r gwerth sy'n cael ei ychwanegu, y dylanwad a'r effaith sy'n cael ei gyflawni, a pharhau i wneud hynny drwy gydol oes y cydweithio i gynnal momentwm.
- Bod yn onest ac agored, yn arbennig am feysydd her, gwrthdaro, amwysedd, cyfaddawd, a gwahaniaeth diwylliannol.
- Creu gofod diogel ac ymddiriedaeth rhwng cydweithwyr i alluogi goresgyn anawsterau.
- Bod yn rhagweithiol, yn gynhwysol ac yn arloesol, gan annog creadigrwydd ac ystod mor eang â phosibl o safbwyntiau i gael eu cynnwys.
- Gwerthuso, adrodd yn ôl a dysgu.

Addaswyd o PSA (2023) [Cydweithio ar gyfer gofal mwy diogel i bawb - crynodeb gweledol](#)⁴

Effeithlon

Dylai rheolyddion fod yn effeithlon a dangos yr effeithlonrwydd hwn cyn belled ag y bo modd. Byddant yn aml yn gweithio gydag adnoddau cyfyngedig, ond ni ddylai hyn ynddo'i hun gael ei ystyried yn rhwystr i welliant, a gall fod yn ysgogiad ar gyfer atebion arloesol. (Enghraifft o'r llenyddiaeth ar greadigrwydd mewn sefyllfaoedd lle mae adnoddau'n gyfyngedig, y cyfeirir ato weithiau fel arloesi cynnil: [Improvisation during a crisis: hidden innovation in healthcare systems](#).⁵⁾

Fodd bynnag, mae effeithlonrwydd hefyd yn ymwneud â chymryd cyfrifoldeb ar y cyd â rhanddeiliaid am effeithlonrwydd y system y maent i gyd yn gweithio oddi mewn iddi. Bydd hyn yn sicrhau bod materion yn cael sylw cyflym ac effeithiol yn y lle iawn.

Enghraifft o hyn fyddai lle mae rheoleiddiwr yn nodi risg o niwed, neu fod risg o'r fath yn cael ei ddwyn i'w sylw. Yn aml, bydd y rheoleiddiwr yn gallu lliniaru'r risg i lefel dderbyniol o fewn ei gylch gorchwyl, gallu a chapasiti ei hun; neu gyfrannu at ddatrysiad cydweithredol ag eraill, yn unol ag egwyddorion cyffyrddiad cywir yr ydym yn eu trafod yn y papur hwn.

Yn yr achos olaf, mae angen i'r rheoleiddiwr hysbysu eraill a all helpu lliniaru'r risg ac a allai gadw perchnogaeth ohoni, neu drosglwyddo perchnogaeth i un o'r partneriaid hyn. Ni ddylid byth gadael y risg heb berchennog ac mae angen ei thrin ar fyrder. Os yw'r rheoleiddiwr yn canfod na all neu na fydd un neu fwy o'r partneriaid yn cyflawni ei weithgareddau lliniarol yn effeithiol, yna dylai'r rheoleiddiwr (i) cynyddu ei weithgareddau lliniarol o fewn ei gylch gorchwyl, gallu a chapasiti; a (ii) hysbysu'r awdurdodau perthnasol am y gwendidau yn ymateb y partner(iaid) a'r posibilrwydd na chaiff y risg ei rheoli'n effeithiol, er gwaethaf ymdrechion ychwanegol gan y rheoleiddiwr.

Mewn amgylchiadau eraill, gellir cyfeirio rheoleiddiwr at risg nad oes ganddo'r cylch gwaith, y gallu na'r cymhwyster i wneud unrhyw waith lliniaru. Yn yr achos hwn, dylai'r rheoleiddiwr gyfeirio'r risg i'r partner(iaid) perthnasol a pheidio ag ildio perchnogaeth o'r risg hyd nes y bydd un o'r partneriaid yn ei chymryd. Os nad oes partneriaid addas, yna dylai'r rheoleiddiwr hysbysu'r awdurdodau perthnasol am y posibilrwydd o beidio rheoli'r risg yn effeithiol.

Canolbwyntio ar gydraddoldeb, amrywiaeth a chynhwysiant

Rhaid i reolyddion roi ystyriaethau cydraddoldeb, amrywiaeth a chynhwysiant wrth wraidd eu penderfyniadau. O fewn cyd-destun penodol rheoleiddio cyffyrddiad cywir, mae hyn yn cynnwys, er enghraifft, asesu niwed gwahaniaethol gan grwpiau â nodweddion penodol a rennir wrth archwilio effeithiau risg newydd. Mae hefyd yn cynnwys ceisio barn defnyddwyr gwasanaethau, y rhai yr effeithir arnynt gan benderfyniadau a'r rhai sy'n wynebu risg arbennig o niwed.

Fel rhan o'u gwerthusiad parhaus, rhaid i reolyddion archwilio effeithiau eu hymyriadau a'u penderfyniadau ar ddefnyddwyr gwasanaethau, gan ganolbwyntio'n benodol ar effeithiau a chanlyniadau gwahaniaethol, gan geisio deall eu hachosion sylfaenol. Bydd hyn yn aml yn gofyn am weithio'n agos gyda rhanddeiliaid eraill, gan fod unrhyw effeithiau gwahaniaethol o weithgareddau rheoleiddio yn debygol o fod yn gymhleth a gallant fod wedi'u gwreiddio'n ddwfn mewn gwahaniaethu ar draws strwythurau, sefydliadau a phrosesau cymdeithasol amrywiol.

Mewn materion sy'n ymwneud ag anghydraddoldebau cymdeithasol ehangach, dylai rheolyddion geisio cael dylanwad cadarnhaol o fewn ffiniau eu cylch gwaith, yn enwedig drwy rannu eu dirnadaeth a'u gwybodaeth.

Teg

Yn ogystal â'r tegwch sy'n ganolog i'r materion a fynegir uchod, rhaid i reolyddion hefyd ymdrechu i sicrhau tegwch yn eu prosesau a'u gweithdrefnau. Gan gydnabod bod canlyniadau'r prosesau a'r gweithdrefnau hyn yn aml yn cael eu herio o ran eu natur, rhaid iddynt gydnabod yr effeithiau ar bob parti o ran sut y cynhelir y prosesau ar bob cam. Bydd hyn yn cynnwys cydbwysu'r angen am ganlyniad cyfiawn, sy'n profi tystiolaeth yn briodol, ag agwedd sensitif at y niwed a achosir i gyfranogwyr – gan y materion dan sylw a chan y broses ei hun. Bydd hyn yn galluogi'r holl gyfranogwyr i ddarparu'r dystiolaeth orau bosibl ac felly'n cefnogi ansawdd y penderfyniadau a wneir.

Dylai rheolyddion geisio deall effeithiau a chanlyniadau gwahaniaethol eu prosesau ar gyfer gwahanol grwpiau a gweithio i ddileu'r rhain lle mae o fewn eu gallu i wneud hynny.

Arweinir gan dystiolaeth

Mae dystiolaeth ansoddol a meintiol am y risgiau o niwed ac effeithiau camau rheoleiddio yn ganolog i asesiad cyffyrddiad cywir. Dylai rheolyddion fod yn gweithio'n barhaus i ddeall yn well y ddau fath hyn o dystiolaeth sy'n ymwneud â'r risgiau sy'n weithredol yn y meysydd y maent yn eu rheoleiddio, fel rhan o'u gwerthusiad parhaus o'u heffaith a'u heffeithiolrwydd. Rydym yn cydnabod y gall fod yn anodd mesur

tystiolaeth o effeithiau rheoleiddio, hyd yn oed yn fwy felly pan fydd rheolyddion yn gweithio ar y cyd ag eraill ac yn ymgymryd â gweithgaredd ataliol penodol.

Cynorthwyr rheolyddion drwy gael strategaeth ddata ar waith i nodi bylchau yn y dystiolaeth sydd ganddynt. Bydd hyn yn cefnogi gwelliant parhaus yn eu dealltwriaeth a rheolaeth effeithiol o risgiau.

Rhagweledol ac ataliol

Mae'n ceisio nodi natur ac effeithiau niwed mor gynnar â phosibl ac mae'n annog datblygu atebion effeithiol cyn i'r risg o niwed gael ei wireddu. Mae'r ffyrdd o weithio yr ydym wedi'u disgrifio, ac yn arbennig yn gydweithredol ac yn canolbwyntio ar gydraddoldeb, amrywiaeth a chynhwysiant, yn hanfodol i wireddu potensial rheoleiddio i fod yn uwch na'r niwed sy'n digwydd. Dylai rheolyddion geisio, cyn belled ag y bo modd, symud y cydbwysedd oddi wrth weithredu post hoc a thuag at atal niwed yn y lle cyntaf, gan wneud defnydd llawn o'r offer sydd ar gael iddynt i gael dylanwad cadarnhaol, a nodwn rai enghreifftiau ohonynt ym Mluch 5.

Mae rheoleiddio cyffyrddiad cywir yn ei hanfod yn ymwneud ag atal niwed.

Mae atal niwed yn ei gwneud yn ofynnol i reolyddion fod yn flaengar, gan geisio rheoli risgiau yn y dyfodol yn hytrach na datrys problemau'r gorffennol.

Blwch 5: Offer sydd ar gael i reolyddion ar gyfer dylanwad cadarnhaol

Mae'r offer sydd ar gael i reolyddion ddylanwadu ar newid cadarnhaol, ac i gefnogi gwelliannau yn y rheng flaen a'r ail linell amddiffyn, yn cynnwys:

- cyhoeddi safonau, canllawiau a deunyddiau esboniadol a chefnogol ategol
- dadansoddi data ar dueddiadau a themâu, gan gynnwys achosion lle mae pethau wedi mynd o chwith a niwed wedi'i achosi, i rannu mewnwelediadau ar draws eu sector gyda rhanddeiliaid i gefnogi ataliaeth ac ymyriadau ataliol
- deialog barhaus ac ymgysylltu â'r cyhoedd, i ddeall eu safbwyntiau, gan gynnwys ar y cydbwysedd rhwng risgiau a buddion a ble dylid pennu'r cydbwysedd; ac ar effeithiau gwahaniaethol a niwed gweithgarwch rheoleiddio ar wahanol grwpiau
- ymgysylltu â sefydliadau rhanddeiliaid, gan gynnwys y rhai sy'n cynrychioli endidau a reoleiddir, i ddeall gwahanol gyfraniadau at ddiogelwch, rhannu dysgu ac arfer da, a chyfnewid data
- dysgu o ddulliau llwyddiannus mewn sectorau a gwledydd eraill
- rheolaethau mewnbyn megis sicrhau ansawdd cyrsiau addysg uwch mewn rheoleiddio proffesiynol.

Arloesol

Mae rheoli risg ac atal niwed yn cynnwys llawer o wahanol bobl a sefydliadau. Dylai rheolyddion fod yn greadigol ac yn chwilfrydig, gan ystyried atebion a chydweithrediadau arloesol i reoli risg mewn ffyrdd sy'n cynnwys yr ystod lawn o gyfranwyr posibl. Ym Mlwch 6 rydym yn darparu enghraifft arddangosol o'r cyfranwyr posibl at ddiogelwch a rheoli risg mewn lleoliad gofal iechyd. Mewn lleoliadau a chyddestunau eraill bydd ystod wahanol o gyfranwyr a bydd y cyfrifoldeb am reoli risgiau yn cael ei ddosbarthu ymysg ei gilydd.

Rydym yn cydnabod y gall creadigrwydd ac arloesedd rheolyddion mewn llawer o achosion gael eu cyfyngu gan ddeddfwriaeth hen ffasiwn ac anhyblyg. O ystyried bod diwygio deddfwriaethol fel arfer yn fusnes hir a chostus, mae angen i reolyddion ganolbwyntio ar yr hyn y bydd eu deddfwriaeth yn ei ganiatáu a'i alluogi ac arfer creadigrwydd o fewn y cylch gwaith hwnnw.

➔ Fel y mae'r Awdurdod wedi'i ysgrifennu mewn man arall, 'gyda chydweithrediad, arloesedd, dychymyg a phenderfyniad gellir cyflawni llawer' (*Ailfeddwl am reoleiddio, 2016*).⁷

Blwch 6: Diogelwch gofal: enghraifft arddangosol o gyfrifoldeb gwasgaredig

Mae diogelwch y gofal a dderbynnir gan gleifion unigol a defnyddwyr gwasanaeth yn ganlyniad terfynol ystod eang o gamau gweithredu a phenderfyniadau gan wahanol bobl, prosesau, sefydliadau a systemau.

Yn bennaf, fodd bynnag, proffesiynoldeb unigolion a thimau sy'n darparu gofal sy'n cadw'r cyhoedd yn ddiogel, yn unol â'r llinellau amddiffyn model a ddisgrifir ym **Blwch 3**.

Dylai rheolyddion fod yn greadigol ac yn chwilfrydig.

Dylid ystyried rôl a chyfraniad posibl pob cyfrannwr at ddiogelwch a rheoli risg wrth ystyried yr ateb mwyaf effeithiol (ac felly'r ateb cywir) i gyflawni'r canlyniad a ddymunir. Mae rheoleiddio yn fwyaf tebygol o fod yn effeithiol pan fydd y persbectif ehangach hwn yn cael ei gymryd, a chyfraniadau pawb yn cael eu hystyried.

Mewn gofal mae hyn yn cynnwys:

- **Cleifion a'r cyhoedd:** er enghraifft, penderfyniadau hunan-reoli sy'n cael eu cymryd neu beidio.
- **Gweithwyr proffesiynol:** gan gynnwys eu haddysg, hyfforddiant a datblygiad proffesiynol.
- **Darparwyr/cyflogwyr:** gan gynnwys eu polisiau, canllawiau, llywodraethu, a phrosesau lleol ar gyfer ymdrin â phryderon.

- **Comisiynwyr:** drwy drefniadau ar gyfer asesu anghenion iechyd a gofal lleol a sut y caiff y rhain eu diwallu.
- **Rheolyddion:** trwy osod safonau, rheoli mynediad i broffesiynau, a chamau gweithredu mewn ymateb i bryderon.
- **Cyrff eraill:** sefydliadau eraill sy'n effeithio ar safonau ymarfer ac ansawdd gofal, megis Cofrestrau Achrededig, sefydliadau proffesiynol, colegau brenhinol, ac adrannau'r llywodraeth.
- **Deddfwriaeth:** gan gynnwys cydraddoldeb, hawliau dynol, diogelu defnyddwyr, ac iechyd a diogelwch.

Mae rheoleiddio cyffyrddiad cywir mewn iechyd a gofal yn cydnabod gwerth a phwysigrwydd cynnwys cleifion a defnyddwyr gwasanaeth wrth asesu risgiau drostynt eu hunain, a gwneud dewisiadau priodol.

11. Cyd-fynd ag egwyddorion a blaenoriaethau rheoleiddio eraill

Mae egwyddorion rheoleiddio cyffyrddiad cywir yn gyson â datganiadau eraill o rinweddau ac egwyddorion rheoleiddio da, gan gynnwys [Rheoleiddio craffach \(2024\)](#),⁸ yr Adran Busnes a Masnach [Rheoleiddio da \(2024\)](#)⁹ y Sefydliad Rheoleiddio a [Chod Rheolyddion \(2014\)](#)¹⁰ y Swyddfa Cyflawni Rheoleiddio Gwell. Maent hefyd yn gyson yn fras â datganiadau o arfer rheoleiddio da mewn gwledydd eraill fel y rhai a gynhyrchwyd gan [Weinyddiaeth Rheoleiddio Seland Newydd](#).¹¹

Gellir ei ystyried yn rheoliad 'deallus', er ei fod yn wahanol i reoleiddio 'ysgafn', sy'n ceisio lleihau'r baich rheoleiddio ar draul ystyriaethau eraill. Mae rheoleiddio cyffyrddiad cywir yn ceisio pennu'r swm angenrheidiol o reoleiddio i gyflawni lefel dderbyniol o sicrwydd, heb ganlyniad wedi'i bennu ymlaen llaw.

I arddangos hyn, ym Mluch 7 rydym wedi mapio egwyddorion rheoleiddio craffach yn erbyn egwyddorion rheoleiddio cyffyrddiad cywir, i ddangos eu cysondeb a'u haliniad. Yn yr un modd â rheoleiddio craffach, gall y fframwaith rheoleiddio cyffyrddiad cywir amddiffyn pobl rhag niwed wrth gefnogi arloesedd, datblygu busnes a thwf cynaliadwy.

Blwch 7: Mapio’r egwyddorion rheoleiddio craffach i egwyddorion cyffyrddiad cywir

Egwyddor rheoleiddio craffach (SR)	Egwyddor rheoleiddio cyffyrddiad cywir (RTR)	Sylwadau
1. Canllawiau clir, tryloywder ac atebolrwydd	Atebol, tryloyw	Mae’r ddwy set o egwyddorion yn pwysleisio pwysigrwydd cyfleu’n glir i randdeiliaid sut mae penderfyniadau wedi’u gwneud yn ganolog i dryloywder ac atebolrwydd. Adlewyrchir ffocws SR ar ganllawiau clir i ddefnyddwyr a busnesau yn niffiniad RTR o sut i’w ‘gadw’n syml’ – canllawiau clir sy’n caniatáu barn.
2. Cydnabyddiaeth ryngwladol ac ymwybyddiaeth o arfer gorau	Ystwyth	Dylai gwaith sganio’r gorwel gan reoleiddiwr gynnwys nodi materion sy’n codi mewn awdurdodaethau eraill, sy’n cynnwys dysgu o arferion gorau eraill o ran sut i fynd i’r afael â nhw.
3. Osgoi risg diangen	Cymesur, targedig	Mae RTR yn cydnabod na ellir dileu risg, ac yn hytrach mae’n canolbwyntio ar sicrhau cydbwysedd sy’n sicrhau’r budd gorau posibl gyda lefel risg oddefadwy.

Egwyddor rheoleiddio craffach (SR)	Egwyddor rheoleiddio cyffyrddiad cywir (RTR)	Sylwadau
4. Gweithredu yn gymesur bob amser	Cymesur	Mae'r ddwy set o egwyddorion yn glir ynghylch pwysigrwydd cymesuredd mewn rheoleiddio. Mae SR yn arbennig yma yn pwysleisio cost ddiangen rheoleiddio. Mae RTR yn cynnwys effeithlon fel ffordd o weithio, ac yn amlygu afradlonedd rheoleiddio y tu hwnt i'r pwynt o risg goddefadwy.
5. Bod o blaid arloesi o ran dull rheoleiddio	Ystwyth	Mae RTR yn annog meddwl creadigol wrth nodi'r ffordd orau bosibl o reoli risg.
6. Cydweithio a chydgysylltu â chyd-reolyddion	Cyson, ystwyth	Mae RTR yn cynnwys cydweithio fel ffordd o weithio sy'n berthnasol ar bob cam o sganio'r gorwel, i nodi opsiynau ac atebion, i werthuso ac asesu.
7. Bod yn gydweithredol ac ymatebol wrth ymgysylltu â busnesau a dinasyddion	Tryloyw, atebol	Mae ymgysylltu ac ymgynghori â rhanddeiliaid yn ganolog i'r dull cyffyrddiad cywir ar bob cam, gan gynnwys deall effeithiau niwed ar wahanol grwpiau, rhagweld canlyniadau gwahanol atebion, a gwerthuso effeithiau.

Egwyddor rheoleiddio craffach (SR)	Egwyddor rheoleiddio cyffyrddiad cywir (RTR)	Sylwadau
8. Goddefgarwch a hunan-ardystio	Targedig, cymesur	Mae SR yn canolbwyntio ar y canlyniadau gorau posibl gyda'r ymyrraeth reoleiddiol leiaf. Mae hyn yn adlewyrchu 'canolbwyntio ar y canlyniad' fel cam yn syniadaeth RTR, ac ailwerthuso gyda'r posibilrwydd o gyffyrddiad ysgafnach yn cael ei gymryd lle mae risgiau'n amlwg yn cael eu rheoli'n dda dros amser.
9. Sicrhau gweithlu medrus a galluog	Targedig, ystwyth	Mae angen i'r gweithlu rheoleiddio ym maes SR feddu ar y sgiliau a'r wybodaeth gywir am y sector. Mae meddwl RTR hefyd yn gofyn am y sgiliau hyn, wrth asesu risgiau yn y dyfodol, asesu effeithiau costau o fewn sector, a deall canlyniadau. Mae RTR hefyd yn cefnogi rheoli datblygiadau gweithlu heb gynyddu'r risg o niwed.
10. Deall sut mae rheoleiddio'n cael ei gymhwyso ar lefelau lleol a'i deimlo gan fusnesau a defnyddwyr	Targedig, atebol	Mae RTR yn ei gwneud yn ofynnol i effeithiau risgiau o niwed a mesurau i fynd i'r afael â hwy gael eu harchwilio a'u deall, fel rhan o ddod yn agos at y broblem, a meintoli a chymhwyso risgiau. Mae hyn yn rhagofyniad i allu dangos yn ddiweddarach bod y cydbwysedd cywir wedi'i daro yn y dull a fabwysiadwyd.

12. Cymhwyso rheoleiddio cyffyrddiad cywir

Gellir cymhwyso rheoleiddio cyffyrddiad cywir i unrhyw sefyllfa lle mae risg wedi'i nodi, ac mae ystyriaeth yn cael ei rhoi i'w lliniaru drwy reoleiddio.

Mae hyn yn cynnwys risgiau cyfredol a'r rhai a ragwelir drwy sganio'r gorwel. Mae hefyd yn darparu dull o asesu trefniant presennol ar gyfer rheoli risg, gan gynnwys o fewn fframwaith rheoleiddio, i asesu a yw'r trefniant hwnnw'n parhau i fod yn briodol ac yn effeithiol.

Er bod rheoleiddio cyffyrddiad cywir wedi'i ddatblygu yng nghyd-destun rheoleiddio gweithwyr iechyd a gofal, gellir ei gymhwyso'n eang; mae ei egwyddorion yn cyd-fynd â'r rhai a ddatblygwyd mewn sectorau eraill ac yn ategu'r rheini (gweler **Blwch 7**). Mae rheoleiddio cyffyrddiad cywir yn cydnabod bod amrywiaeth o atebion posibl bob amser, yn lleol ac yn genedlaethol, fel y dangosir gan y continwwm sicrwydd yn **Ffigur 3**. O fewn sector yr Awdurdod, yn ogystal â dulliau a datrysiadau lleol, mae hyn yn cynnwys y Cofrestrau Achrededig a chyrff rheoleiddio statudol. Bydd dull rheoleiddio

cyffyrddiad cywir bob amser yn edrych ar faterion yn eu cyfanrwydd, ac yn ceisio atebion cydweithredol a chreadigol lle bydd y rhain fwyaf effeithiol i reoli risg.

Gyda'i bwyslais ar atebolrwydd, canlyniadau, effeithlonrwydd, a diben, gellir defnyddio rheoleiddio cyffyrddiad cywir hefyd i lywio asesiad (neu hunanasesiad) o berfformiad rheoleiddio. Gall hyn yn ei dro fod yn sail i fentrau gwella ansawdd, gan nodi meysydd lle gellir gwella effaith, lleihau gwastraff, neu lle mae bylchau mewn amddiffyniad y mae angen eu pontio. Mae hyn yn gosod rheoleiddio cyffyrddiad cywir wrth wraidd llywodraethu da. Mae rheoleiddio cyffyrddiad cywir yn adeiladu ar asesiad a dadansoddiad cywir a gwybodus o'r sector a reoleiddir, a'r risgiau o niwed ynddo. Synnwyr cyffredin yw ei fod yn disgrifio'r rôl y dylai rheoleiddio ei chwarae, gan adeiladu ar ei gryfderau, a gweithio gyda'i alluoedd a'i ddylanwad.

Mae rheoleiddio cyffyrddiad cywir yn cydnabod nad oes y fath beth â dim risg, ac y gall niwed ddigwydd ym mhob sector a reoleiddir.

Bydd pob penderfyniad ynghylch beth a sut i reoleiddio yn golygu cyfaddawdu rhwng risgiau, buddion a buddiannau sy'n cystadlu â'i gilydd.

Mae hefyd yn cydnabod bod mwy nag un ffordd o reoli risgiau fel arfer ac nad rheoleiddio yw'r ffordd orau yn aml. Felly dim ond pan fetho popeth arall y dylid defnyddio rheoleiddio, pan ddangoswyd bod atebion eraill sy'n agosach at y niwed yn aneffeithiol.

Casgliadau

➔ 13. Casgliadau

13. Casgliadau

Mae rheoleiddio cyffyrddiad cywir yn ddull o wneud penderfyniadau rheoleiddiol.

Mae rheoleiddio cyffyrddiad cywir yn ddull o wneud penderfyniadau rheoleiddiol. Mae'n golygu gofyn bob amser pa risg yr ydym yn ceisio mynd i'r afael â hi, bod yn gymesur ac wedi'i thargedu wrth reoleiddio'r risg honno, neu ddod o hyd i ffyrdd heblaw rheoleiddio i hyrwyddo arfer da a rheoli risgiau o niwed. Mae'n cefnogi cyfraniad priodol y gyfundrefn reoleiddio i gyflawni nodau ehangach.

Mae'n hyrwyddo defnydd creadigol o'r mecanweithiau presennol ar gyfer lleihau niwed ac yn cefnogi proffesiynoldeb ac ymagwedd gydgyssylltiedig at reoleiddio. Mae'n ystwyth ac yn ymatebol i'r amgylchiadau a'r risgiau sy'n newid yn barhaus.

Yn ymarferol, gellir gweld manteision rheoleiddio cyffyrddiad cywir mewn nifer o ffyrdd:

- disgrifir canlyniadau yn nhermau buddiolwyr rheoleiddio yn hytrach nag anghenion sefydliadau, systemau a phrosesau
- mae'r dull yn cynnwys adolygu a gwerthuso parhaus, er mwyn sicrhau bod trefniadau a roddir ar waith ar gyfer rheoli risgiau o niwed yn parhau i fod yn effeithiol, yn gyfredol, yn addas i'r diben, ac i gychwyn newid os nad ydynt
- mae'n darparu fframwaith cydlynol ar gyfer mynd i'r afael ag amrywiaeth o faterion rheoleiddio, megis rheoleiddio grwpiau a meysydd ymarfer newydd
- mae'r polisiau sy'n deillio o ddull cyffyrddiad cywir yn wybodus, wedi'u hadeiladu ar y dystiolaeth orau bosibl o risg o niwed.

Mae cyfatebiaeth y graddfeydd pwyso yn dangos yr effaith rydym am i reoleiddio ei chael. Ar y pwynt cydbwyso, mae rheoleiddio yn cael ei effaith fwyaf effeithlon ar y risg yr eir i'r afael â hi.

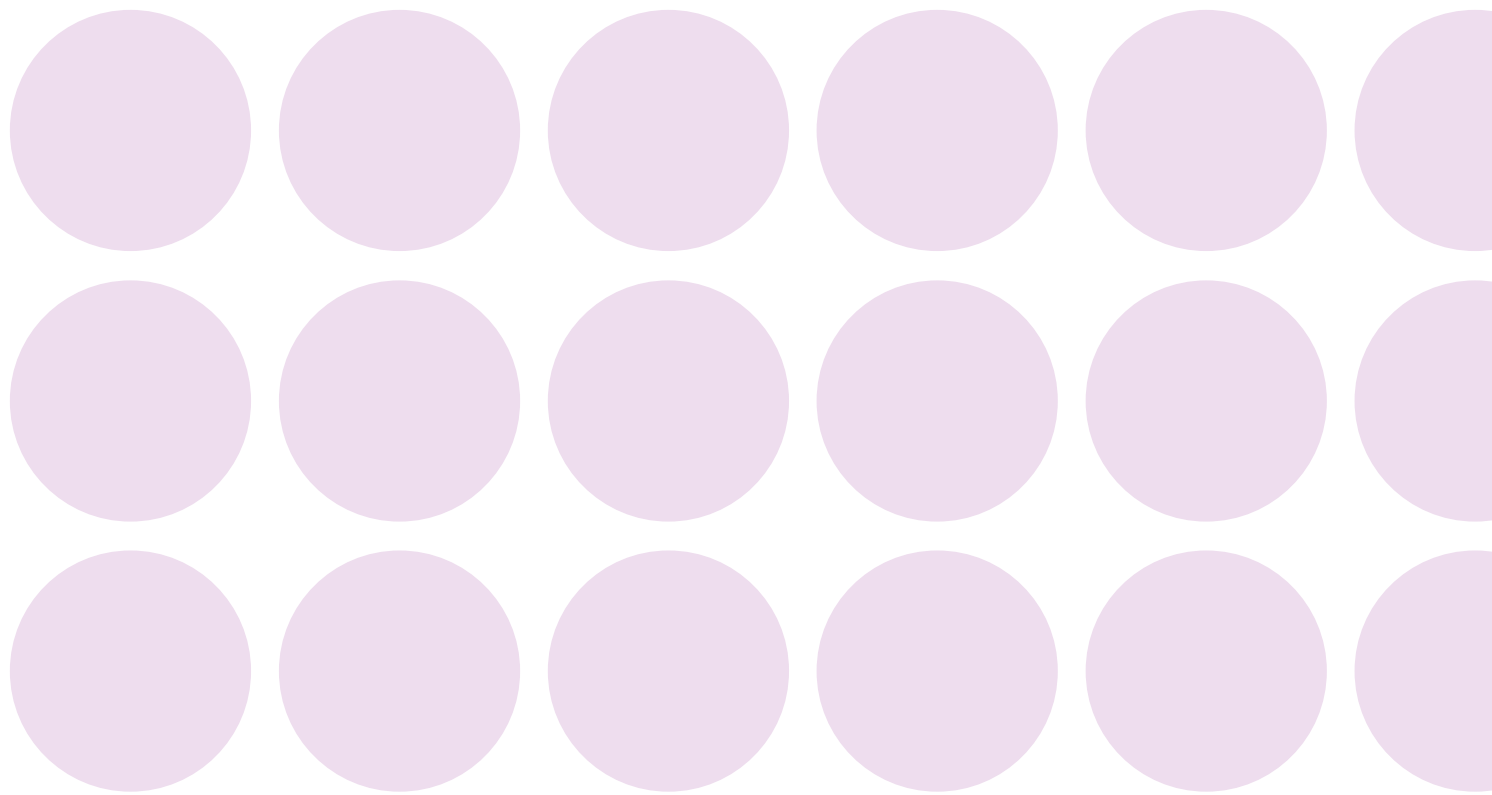
Mae rheoleiddio cyffyrddiad cywir yn creu tryloywder. Mae'n amlygu'r manteision a ddaw yn sgil ymyriadau rheoleiddiol, gan gydnabod bod rhywfaint o risg yn anochel er mwyn gallu cael mynediad at wasanaethau, ac mai anaml y mae arferion a reoleiddir yn gwbl ddiogel. Mae'n dangos bod buddsoddi adnoddau rheoleiddio yn ychwanegu gwerth.

Mae'r dull cyffyrddiad cywir yn gwella ymddiriedaeth a hyder. Mae'n annog rheolyddion i adolygu eu holl ddulliau gweithredu yn barhaus, fel bod rheoleiddio yn parhau i fod yn berthnasol i anghenion heddiw ac yn ymateb yn briodol i faterion newydd wrth iddynt godi. Mae mabwysiadu dull cyffyrddiad cywir yn galluogi pobl i deimlo'n hyderus bod rheoleiddio yn gweithredu er eu lles gorau, gyda phwrrpas, cyfrifoldebau a chyfyngiadau clir.

Bydd yr Awdurdod yn parhau i hyrwyddo'r dull hwn, sydd, yn ein barn ni, wedi arwain at welliannau i reoleiddio yn y Deyrnas Unedig ac mewn mannau eraill. Mae'n darparu set werthfawr o egwyddorion arweiniol i helpu rheoleiddio i weithio'n effeithlon ac i wella hyder yng nghyfraniad systemau rheoleiddio i gymdeithas.

Troednodiadau

- 1 https://www.professionalstandards.org.uk/sites/default/files/attachments/right-touch-regulation-in-practice---international-perspectives_0.pdf
- 2 <https://iris.who.int/bitstream/handle/10665/378775/9789240095014-eng.pdf?sequence=1>
- 3 https://anthropology.mit.edu/files/anthropology/imce/people/papers/Silbey_Huising_Governing%20the%20gap.pdf
- 4 <https://www.professionalstandards.org.uk/sites/default/files/attachments/Collaborating%20for%20Safer%20care%20for%20all%20-%20a%20visual%20summary.pdf>
- 5 <https://bmjleader.bmj.com/content/leader/early/2020/06/17/leader-2020-000259.full.pdf>
- 6 Mae'r Awdurdod yn bwriadu cyhoeddi canllawiau ar wireddu rheoleiddio ataliol yn 2026/27
- 7 <https://www.professionalstandards.org.uk/publications/regulation-rethought-0>
- 8 <https://assets.publishing.service.gov.uk/media/664c8e09b7249a4c6e9d38a3/smarter-regulation-delivering-a-regulatory-environment-for-innovation-investment-and-growth.pdf>
- 9 <https://static1.squarespace.com/static/6569b0fe3da42c3c2ca26885/t/6698de6d097b9f020cf427aa/1721294447439/loR+Good+Regulation+Report%2C+Jul24.pdf>
- 10 <https://assets.publishing.service.gov.uk/media/5f4e14e2e90e071c745ff2df/14-705-regulators-code.pdf>
- 11 <https://www.regulation.govt.nz/support-for-regulators/quick-guides-to-good-regulatory-practice>

www.professionalstandards.org.uk

Yr Awdurdod Safonau Proffesiynol

16-18 New Bridge Street

Llundain EC4V 6AG

Ffôn: 020 7389 8030

Ebost: info@professionalstandards.org.uk

© Awdurdod Safonau Proffesiynol ar gyfer Iechyd a Gofal Cymdeithasol | **Hydref 2025**